

CATALUNYA

188

REVISTA D
INFORMACIO

EXPANSIO
CATALANA

Sant Genís dels Agudells,
prop de Barcelona. Vist
des del costat del Tibidabo.

JUNY
1932
50 cts.

-2
099

**Informar-vos, instruir-vos,
allegar la vostra llar,
omplir les hores buides a colorir
els dies grisos, entonar l'anim i
esvair la soledat: heus aquí la
missió del receptor de radi.**

A quotes, si ho desitgen, a
la central i sucursals de la

Compania
HISPANO-AMERICANA DE ELECTRICIDAD
CHADE

La Casa de los Tornillos

ALUMINI, LLAUTÓ, ARAM, ESTANY
EN XAPES, BARRES, CANONS, ETC.

Caragols de ferro Pedres d'Esmerll,
i llautó per Me- Volanderes Grower,
talls, Fils d'Acer, Boixes, Perns, i
Mendrius i Man- altres artefactes
drins. del ram.

CARAGOLS, VISOS I FEMELLES
D'ACER PER A CAMIONS, OMNIBUS
I AUTOS nord-americans, anglesos
i europeus.

Tot el que és necessari
per
FORADAR, BOSCAR I AJUSTAR

JOAN RUSSINYOL SARMIENTO 1599
cantonada MONTEVIDEO
BONS AIRES U. T. 33 Mayo 1353
38 Mayo 6799
Coop. T. Central 1290

La Panificadora "EL MORTERO"

Panaderies, Confiteries, Pasticeries

— de —

FABRE I MONTSERRAT

Casa central:

SAN JUAN 1269-71 — B. AIRES
U. T. 23, B. Orden 7087—U. T. 131, Sud

Casa a Bernal: Zapiola 52 al 60
U. T. 171, Bernal — C. T. 36, Quilmes

SUCURSALES:

9 de Julio 87 — C. T. 6, Quilmes
Crámer 265

Casa a Quilmes:

Rivadavia 848, cantonada Mitre
U. T. 192, Quilmes

Sucursal a Wilde:

Av. San Martín 5561
Repartim a domicili matí i tarda

TALLERES GRAFICOS "DAMIANO"

ZEA & TEJERO

Revistes, Catàlegs, Bicromies,
Tricromies, Treballs comercials
en general. — Impressors de
"CATALUNYA".

CORRIENTES 439 U. T. 31. 2958

LLIBRES

DIARIS I REVISTES

PUBLICACIONES
CATALANES

Obres de
Joan Minguet

Dies Verges
\$ 2.00

Magda La Generosa
\$ 2.00

H. VILA I VALLÈS

DONATO ALVAREZ 2622 - Buenos Aires

Castilla Postal 2410 - U. T. 59, Paternal 3073

Representant a Rosari - CONRAD TORRA - Rioja 1889

Rafael Valls

ADVOCAT

Diagonal Sáenz Peña 628, 2º.

U. T. 37, Rivadavia 0430

"EL RUBI"

Fundat l'any 1892

TALLER DE RENTAR I PLANXAR

TACUARI 489

Buenos Aires

REDACTOR-EN-CAP

R. ESCARRA

DIRECTOR

LL. MACAYA

SECRETARI

J. GRAU ELIES

PUBLICACIÓ MENSUAL CATALANA DE BUENOS AIRES - ALSINA 429 - JUNY 1932

REFLEXOS

PER JORDI D'ARGENT

L'HOME DE LA NOVA ESPANYA. Manuel Azaña s'havia revelat com un gran temperament i un gran governant. Uns quants decrets van bastar-li per a aterrar l'enorme piràmide del militarisme que, junt amb la monarquia i la clerecia, havia estat, durant segles, el trespeus incommutable que sustentava l'Estat espanyol. Però ara s'ha palesat quelcom més. Manuel Azaña és un dels homes d'Estat més complets de l'Europa contemporània. A Espanya, caldria retrocedir algunes centúries per a trobar-ne un altre de semblant. Qui sap si el cardinal Cisneros, com ell d'Alcalà de Henares, com ell arribat ja molt madur als Consells de l'Estat... El discurs d'Azaña en el debat sobre l'Estatut de Catalunya a les Corts Constituents ha demostrat un esperit tan ampliament comprensiu, tan obert als vents de la modernitat, tan penetrat del moment històric, transcendent que viu Espanya, que el fa

— el pas primer, el cardinal — en el camí de l'aprovació de l'Estatut. L'article primer del projecte d'Estatut, tal com fou refrendat pel plebiscit del nostre poble, deia: "Catalunya és un Estat autònom dintre la República Espanyola". El dictamen de la Comissió Parlamentària d'Estatuts va rectificar la frase d'aquesta manera: "Catalunya és una Regió autònoma de la República Espanyola". Els diputats Lluhi i Xirau, en nom de la minoria catalana, van formular davant l'esmentada Comissió un vot particular mantenint les paraules "Estat autònom". Qüestió de paraules, pur bizantinisme, segons alguns; qüestió de fons, de sobirania, segons altres. Creiem, però, que això no té major importància. L'important és el contingut i no la forma externa de l'autonomia. La paraula Estat, consagrada a les Constitucions d'Alemanya, Estats Units i Brasil, espanta encara una mica a Espanya; no és molt diferent, però, de la paraula Província, a la Constitució Argentina, o de la Paraula Cantó, a la República Helvètica. A Espanya s'anomenarà Regió, paraula que, per altra banda, té una tradició ben arrelada a la geografia i la història de les terres hispàniques. I entre els dos matisos d'afirmació rotunda: "Catalunya és un Estat autònom", "Catalunya és una Regió autònoma", la subtilitat dels legisladors ha trobat un altre matis menys dogmàtic, que ha estat acceptat definitivament per gairebé tota la Cambra (12 diputats només van atrevir-se a votar en contra del reconeixement de l'autonomia catalana; 12 noms que ara ja són famosos a tot Catalunya): "Catalunya es constitueix en Regió autònoma de l'Estat espanyol, d'acord amb la Constitució de la República i el present Estatut". Heus ací la pedra bàsica del ressorgiment oficial de la personalitat de la nostra pàtria.

l'home insubstituïble per a encarnar aquest moment únic i fixar les noves i salvadores orientacions. Ell reconeix plenament el fet català; ell creu que cal rectificar més de quatre segles d'història d'Espanya; ell no vol parlar de *concessions* de cap mena, sinó d'*organització* d'una autonomia que brolla naturalment de la voluntat catalana. A Azaña no l'espanta el mot *regionalisme* ni el mot *nacionabisme*, i afirma que el disbarat més groller comès pels polítics de Madrid ha estat oposar sempre a tot sentiment i a tota aspiració catalana el sentiment i l'estabilitat espanyola. Azaña, en una paraula, concep la nova Espanya fonamentalment igual com l'ha definida el catalanisme, de Pi i Margall a Torras i Virgili. Voleu un triomf més gran per a la nostra causa?

L'ARTICLE PRIMER.—Quan escrivim aquests comentaris només s'ha avançat un pas

SUMARI

Reflexos, per Jordi d'Argent. — El túnel que ha d'unir la Península Ibèrica amb Africa, per Enric Palau. — Una alarma, per Carles Soldevila (dibuix de Lluís Macaya, fill). — Opinions d'altri. — La festa dels Jocs Florals. — Trico-Trico i Tocason, per M. Bandranas Palà (dibuix de Senyoreta Berta M.). — Mercats i fires de Catalunya. — Les illes Medes, per Miquel Capdevila. — Una necròpolis romana, per Samuel Navarro. — Cursos de vacances a Ripoll. — Exposició de palaus de Lluís Macaya, per R. Girona Ribera. — Seu d'Urgell. — Cròniques Catalanes, per M. del Carme Nicolau. — El Teatre que jo faria, per Lluís Masjera. — Llibres, llibres, llibres! — Glossari de L'Hora Catalana, per J. Mas de Plix. — L'amor en els núvols, per M. Bandranas Palà (dibuix de L. Macaya).

Déu faci que vinguin ben aviat i ben assentades les altres pedres de l'edifici del nostre casal pairal!

Així cal esperar-ho de la bona voluntat d'Azaña, de la comprensió liberal dels partits que formen l'actual govern d'Espanya i de l'esperit democràtic i modern de què s'envaneixen les Corts Constituents de la República. O és que, tot això, només estat una bella i pura — com preguntà i Hurtado?...

B.P. de Soria

61116498
D-2 23099

D-2
23099

No fa molts dies que aparegué a la premsa de Barcelona una nota donant compte de la visita d'una comissió de vallenes al Palau de la Generalitat, per tal d'entrevistar-se amb el senyor Macià i reivindicar els mèrits de llur compatriota l'il·lustre Andreu Avel·lí Comerma i Batalla, que fou membre de l'Acadèmia de Ciències Exactes, Físiques i Naturals i general d'enginyers de la marina de guerra espanyola. Autor — i d'ací la seva principal celebració — el 1883, d'un projecte de túnel per sota l'estret de Gibraltar, mitjançant el qual s'havien d'establir les comunicacions ferroviàries entre Europa i Àfrica.

La gestió dels vallenes alludits prop del president de la Generalitat, tingué per finalitat fer constar la prioritat del projecte d'Andreu Comerma contra la usurpació o oblit que s'ha produït en constituir-se a Madrid un comitè per a estudiar la construcció d'un túnel que uneixi Espanya amb Àfrica.

Per tal d'ajudar a propagar la veritable glòria que pertany a Andreu Comerma, és pel que apleguem ací les dades que han estat facilitades referents a aquest català de Valls.

La gestió dels vallenes cal considerar-la com oportunitíssima. Amb data 13 de setembre de 1931, el govern de Madrid acordà crear una comissió tècnica per a l'estudi del túnel hispano-africà, submarí, de l'estret de Gibraltar, la qual ha de dependre del ministre de Comunicacions. I en el decret de constitució es diu que el secretari d'aquella comissió, Pere Jevenois, és "promotor y autor del proyecto".

Andreu Comerma i Batalla, nasqué el 9 de juliol de 1842, a la vila de Valls. El seu pare, Pere Comerma, fill de Sabadell, era arquitecte; la seva mare, era Rosa Batalla, mallorquina. Reconegudes les grans dotes intel·lectuals del petit Comerma, quan als cinc o sis anys restà orfe de pare, el canonge Batalla curà de l'educació d'aquell infant. Del Seminari de Tarragona passà a l'Institut, on acabà el batxillerat. L'any 1858 era a Madrid per a fer la preparació a l'ingrés a l'Escola d'Enginyers de Camins, Canals i Ports. Al 1860 feia oposicions per a ingressar a l'Escola d'Enginyers de l'Armada. En aquestes oposicions fou l'únic que obtingué plaça, malgrat ésser nombrós el contingent d'opositors.

Al 1868, quan tenia vint-i-sis anys, publicà el *Curso Práctico de Construcción Naval*, el qual serví de text a l'Escola d'Enginyers. En aquella mateixa època organitzà el Laboratori de Química i Sala de Models de la dita Escola. El 1870 prenia possessió de les càtedres de construccions navals a la mateixa Escola d'Enginyers. El 1872, presentà un projecte per a la construcció d'un dic sec de carenes, el qual fou aprovat, encarregant-se-li la seva construcció en el lloc conegut pel nom de La Campana, d'El Ferrol. Pocs anys després

EL TUNEL QUE HA D'UNIR LA PENINSULA IBERICA AMB AFRICA

EL PRIMER PROJECTE ES DEU A L'ENGINYER CATALÀ ANDREU COMERMA I BATALLA

projectava la línia telegràfica d'El Ferrol a Monteventoso. El 1877, se'l comissionava per a informar respecte els carbons d'Astúries. Després de l'anàlisi de 33 mostres i dels de Cardiff i Newcastle i San Juan de las Mudezas, com a estudi comparatiu, féu que fossin declarats d'utilitat i aplicació a les drassanes i vaixells de guerra. A la seva tasca es deu que els carbons d'Astúries tinguin la consideració i utilitat actual.

El 1878 instal·là a El Ferrol, des de les drassanes a la Capitania General i des d'aquesta a la Comandància de Drassanes i a l'Ajudantia Major, els primers telèfons que s'instal·laren a Espanya, car cal tenir present que es feren els experiments de les susdites línies molt abans que els de les de Madrid. El 1879, hom li féu un homenatge per l'èxit aconseguit en el llançament del vaixell-porta del dic, a El Ferrol, demostrant-se la falsedat dels que consideraven irrealitzable el projecte de Comerma. Tota la població, i fins i tot molts tècnics, veien perills i dificultats per a l'acte del llançament. Quan aquest es realitzà, el vaixell-porta "pregué el seu lloc amb precisió matemàtica" — diu un dels biògrafs d'aquest català il·lustre — amb obediència cega, com si fos suggestionat per l'esperit d'En Comerma". Aquest fou el primer vaixell construït en ferro per enginyers i obrers peninsulars a les drassanes d'Espanya.

El 1880 fou nomenat agregat naval a la Legació espanyola de Londres, càrrec que fou creat excepcionalment per a Andreu Comerma, amb el fi que, amb caràcter reservat, redactés una memòria, referent a la construcció de vaixells pels anglesos, per a la defensa de costes i respecte l'eficàcia i maneig dels torpediners.

El 1881 assistí al Congrés d'Electricitat de París i visità aquella cèlebre Exposició Internacional d'Electricitat, essent designat per a formar part de la primera secció, junt als insignes W. Siemens, William Preece, W. Thomson i altres savis, tots els quals redactaren una ponència i establiren per primera vegada les actuals unitats elèctriques.

El 1882, per la seva intervenció en els treballs abans esmentats, en la dita Exposició, el govern francès el nomenà cavaller de la Legió d'Honor. El setembre del mateix any, fou comissionat per a representar el ministeri de Marina a l'Exposició d'Electricitat de Munic, lliurant-li aquell Comitè Diploma d'Honor.

Quan l'Exposició Internacional de Bar-

celona, el 1888, Andreu Comerma figurà entre els que componien la Junta Tècnica d'aquell excepcional certamen. En aquell mateix any Sánchez Bregua pronuncià, al Senat, un discurs encomiàstic respecte els treballs del català Comerma a El Ferrol. D'aleshores és el projecte de construir un dic de carenes per al port de Barcelona.

Encara hi ha més. El 1900 assistí al Congrés d'enginyers navals de París i, havent estat nomenat vice-president, ocupà per aquest motiu diversos dies el seti presidencial. El 1913 fou nomenat acadèmic corresponsal nacional de la de Ciències Exactes, Físiques i Naturals, de Madrid.

Mentre Andreu Comerma rebia aquestes distincions, continuava la seva tasca, tan intensa com important, fent projectes, dirigit construccions, publicant treballs científics, etc., etc. Així donava motiu perquè aquells honors, afalacs i prerrogatives es multipliquessin.

Però de tots aquests mèrits sobressurt d'una manera excepcional, el d'haver estat el primer enginyer que concebí, presentà un projecte amb totes les garanties d'ordre pràctic i que tractà de realitzar la magna obra d'un túnel submarí entre la Península Ibèrica i Àfrica, per sota l'estret de Gibraltar.

Prescindint, per manca d'espai, de detallar totes les condicions d'aquesta obra, direm que el túnel ideat per l'il·lustre català, havia de partir de Tarifa i creuar l'estret en direcció a la badia de Ceuta. Així, si bé és cert que la llargada total del camí de ferro fóra de 60 quilòmetres, el túnel submarí solament en tindria 19, distància relativament petita si hom té en compte que el que hom intenta establir entre França i Anglaterra tindria més de 60 quilòmetres de construcció per sota l'aigua. Aquesta darrera referència demostra que la impermeabilitat de la terra és factible en distàncies superiors a la que fixava Comerma.

Pel que es refereix a la pressió de la massa d'aigua i de terra que hauria de suportar el túnel projectat per Andreu Comerma, cal tenir en compte les dades següents: Al mig de l'estret de Gibraltar i al punt més profund, té 738 metres, i per a la construcció del túnel hauria de baixar-se a 850 metres sota el nivell de l'aigua; així és que, en cas de fallar el tercer, caldria lluitar amb un pes d'aigua i terra equivalent a 85 atmòsferes. En el temps d'Andreu Comerma ja s'havia demostrat que les mines de Whitehaven resisteixen pressions molt més superiors.

Heu-vos ací, sintetitzada breument, la important obra que per primera vegada fou projectada d'una manera científica per un català de Valls. Amb tota justícia, ara que es vol portar a la pràctica, cal, doncs, que hom reconegui la paternitat del projecte a favor del seu veritable autor: l'insigne Andreu Comerma i Batalla.

Enric PALAU.

UNA ALARMA

Amb el permís especial de l'autor ens complavem a reproduir aquest conte del culte literat senyor Carles Soldevilla, del seu llibre "El senyoret Lluís"

ROBERT i Lluïsa sortien de l'Olympia, que el debut d'una revista xinesa havia omplert d'un públic heterogeni. Sota els arcs voltaics de la façana, la riuada de la gent avançava de mica en mica, i en ésser a la calçada es destriava de pressa. Tres còrrues de taxis s'acostaven alhora, obeïnt vagament els senyals dels guàrdies urbans. Hi havia una grossa confusió de veus, d'espeteccs de motor i de sons de botzina.

—Anem cap a avall... Si esperem que ens vinguin a recollir aquí mateix, no acabarem mai—va dir Robert agafant el braç de la seva dona i empenyent-la cap al carrer del Marquès del Duero.

—És molest de no tenir el nostre cotxe—va sospirar ella, enyorant el seu brillant Packard, qua la malaltia del xòfer els obligava a deixar al garatge.

—Què hi vols fer? Prou serà si d'aquí vuit dies tenim En Ramon prou refet per sortir a les nits...

De biaix, varen obrir-se camí entre la multitud i varen adreçar-se a una còrrua d'automòbils.

—No, aquest no—va fer Lluïsa deturant la mà del seu marit, que s'allargava vers la portella d'un taxi amb carrosseria d'estiu, mal tancat per una capota amb lluernes de cel·luloide.—Busquem-ne un que no faci tan fàstic.

—Fuig, dona, fuig... Què més té... Són cinc minuts...

—Senyorets, pugin, que ja els hi he dut d'altres vegades—va intervenir el xòfer, que havia copsat, si no les paraules, el sentit de la discussió.

—Apa, apa...

Robert, sense parar esment a la invitació del xòfer, obria la portella i empenyia la seva dona. L'auto va desviar-se del rengle i, a bona marxa, va agafar la direcció de la Ronda de Sant Antoni.

—No li he dit on ens havia de dur...—va fer tot d'una Robert.

—L'esma de tenir cotxe propi!—va exclamar ella amb un to que revelava aquella mena de felicitat que produeix la comprovació d'un guany no gaire antic.

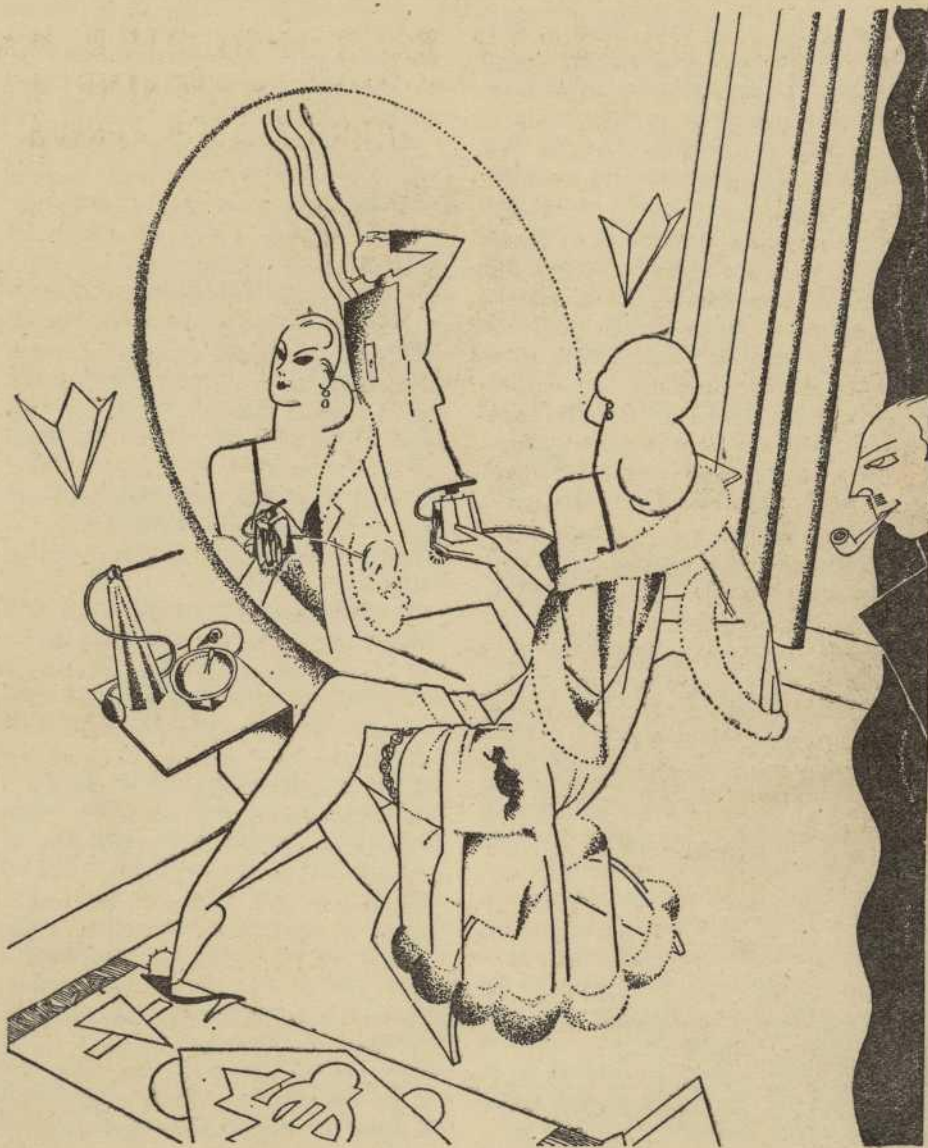
—Sembla que sap on anem...

—No l'has sentit? Si precisament ens ha dit que ja ens havia dut altres vegades.

—Ho creus? Això són invencions d'ells per agafar peix... Jo, almenys, no recordo gens aquest cotxe... Veïam...

L'automòbil en aquell instant deixava resoltament la Ronda i s'endinsava en el carrer de Muntaner.

—Sí, sí; és Muntaner... Potser sí que

IL·LUSTRACIÓ DE LLUIS MACAYA FILL

ens ha dut... o que per qualsevol casualitat sap on vivim...

—Potser.

Tornaren a restar silenciosos. Repapats un a cada cantonada del cotxe, sense mirar el carrer, que altrament a penes es veia a través del cel·luloide groguenc, seguien la correntia de llurs idees.

Feia deu anys que eren casats i havien entrat temps ha en la zona desolada on només les natures d'élite, capaces d'una renovació íntima i contínua, poden conservar, purificada, la flama de la primera hora. L'apagament havia estat gairebé simultani; de manera que quan l'un va adonar-se de les cendres que cobrien el sentiment de l'altre, no va poder fer sinó sospitar: "S'ha acabat! Ja no ens estimem".

L'augment de fortuna que havien experimentat durant els bons balanços de la guerra, els havia comunicat una febre que, a primera vista, pogué ésser confosa amb una revifalla de la passió. Però àdhuc aquesta febre, d'un temps ençà, davallava.

No eren pròpiament uns nous-ries. Tant ell com ella, havien crescut en atmosferes senyorívoles. Ni l'automòbil propi, ni la

torre que s'havien fet construir a la part més alta del carrer de Muntaner, no podien trasbalsar-los profundament. Représentaven una fita, gairebé prevista, no pas una meravella inconcebible.

Ara, al compàs de la trepidació del cotxe que s'acostava a la Diagonal, pensaven peresosament en coses que no tenien cap punt de contacte. Ell forma el seu programa per a l'endemà: es llevaria abans de les deu, aniria a visitar dos o tres Banes, passaria una hora el seu despatx de corredor col·legiat, donant ordres per a la sessió de Borsa de la tarda...

Ella, partint de l'espectacle que acabava de veure, s'entretenia a fer comparances entre la bellesa groga i la bellesa blanca. "No, no; aquells ulls esquinçats no fan mai goig... I en las encara menys... Hi ha moments que les figures resulten elegants, fines, aeries, i sembla que no toquin de peus a terra... Però, tot plegat, decoratiu i res més. Aquell xinet que potser no tenia vint anys, era l'únic que es podia aprofitar... i encara, un gènere de bellesa adolescent, equívoca, no cap cosa resolta... Als homes, elles els fan una

certa impressió... Me n'he adonat... Bé; però hi ha alguna representació de l'altre sexe que no els en faci?... Les mulates, no cal dir-ho: el trastoquen... Les dones grogues no tant... Ah, no tant?... Ho dius aviat... Recorda aquella actriu — Anna May?... Sí, es deia Anna May — que sortia en el "Lladre de Bagdad"... Tots en parlaven... el teu marit el primer, i això que no havia manifestat mai cap feblesa per les beutats exòtiques... Robert, en el fons, és completament *Rambà de les Flors*... I, tanmateix, ja ho veus, va parlar dues o tres vegades davant de les cames de l'Anna May..."

—Què fa aquest home? On se fica — va exclamar Robert vivament, com si despertés de sobte.

El cotxe acabava de girar i d'endinsar-se en una travessia del carrer de Muntaner.

—I ara!

Robert cercava una escaleta en la capota. El xòfer va girar-se ràpidament; somreia amb una aclaparadora expressió d'intel·ligència. Sense fer cas de les paraules i sense donar temps a Robert per obrir la portella i dir-li que no anava bé, entrà en el jardí d'un xalet, les portes del qual eren franques nit i dia.

—No, home, no! — cridà indignat Robert. — Al número 601 del carrer de Muntaner... Imbecil!... Per qui ens ha pres...

El *groom*, que havia sortit amatent per tenir el pom de la portella, va tancar-la de seguida. El xòfer, després d'haver-se entregat dues vegades per palesar la seva consternació, va treure el cap enfora per fer marxa enrera.

—No, sí que ens ha jutjat bé aquest home... — va dir ella així que el cotxe va tornar a prendre la costa de Muntaner...

—Calla, calla... quin imbecil!... N'hi ha per omplir-li la cara de bufetades...

—És el cèlebre *xalet*, no?

—Sí, dona, sí. *Maison de rendez-vous*. T'ho dic en francès perquè no fa tant fàstic...

—Aquí la qui s'ha d'ofendre sóc jo... Aquest home, evidentment, m'ha pres per una qualsevol. Si no, no hauria pogut imaginar que vinguéssim a semblant lloc...

—Vés a saber el que s'ha pensat! L'ànsia d'agafar un viatge fa veure visions a aquesta gent dels taxis.

Servaren silenci. El sotrac que els havia comunicat aquella equivocació era massa intens perquè tot seguit poguessin ordenar de bell nou llurs idees. Ni l'un ni l'altre no havien fet sinó reaccionar confusament. Les paraules que havien dit eren només l'escuma de llur emoció. Arribaren a casa dos minuts després.

El xòfer va baixar amatent a obrir-los la portella, i, el cap descobert, va barbotejar les seves excuses.

—Perdonin-me, per l'amor de Déu!... Quin greu que em sap... Però jo hauria jurat que més d'un cop... No s'ho prenguin malament... Senyors, un servidor...

—Quant us dee? — interrompé Robert, amb eixutesa.

—Tres pessetes deu.

—Teniu.

Mentre Robert obria el reixat amb la seva claueta plana, el taxi girava i desapareixia carrer avall.

—Trobo que li has dit ben poca cosa — va fer Lluïsa, que havia presenciat de prop el diàleg del seu marit amb el xòfer.

—Potser hauries volgut que féssim un escàndol i que es despertés tot el veïnat? — va replicar Robert, tot caminant pel jardí ple d'ombra i de lluna. — Fa una nit bonica, oi?

—D'això parlem... — va exclamar ella en veu baixa i girant el cap amb vivacitat.

Varen pujar les tres escales que duïen a la porta d'entrada de la torre i varen deixar enrera, tancat amb pany i clau, el jardí i la seva quietud apaivagadora.

Mentre varen fer llur *toilette* nocturna, no digueren un mot.

No es veïen; es deturaven al punt de descordar un botó, de desfer una lligacama, de deslligar una veta. Ara sí que llurs pensaments seguien un itinerari paral·lel, si no idèntic. Cadascú sospitava de l'altre.

"A mi no em podia conèixer de res — pensava Lluïsa — perquè fa molts mesos, molts, d'ençà que tenim el cotxe, que no llogo cap taxi... En canvi, ell!... Oh, no m'estranyaria gens! Gens! Viu al meu costat amb la indiferència d'un ninot... Pot faltar-me tan fàcilment, tan impunement... L'auto, amb la seva capota i el seu cel·luloide brut és a propòsit per escapades clandestines... No és mal triat, no. I ell ha tingut punt a llogar-lo... Una temeritat? Sí, sí; una temeritat de les que agraden als homes... Mentre anava amb mi, l'un a cada cantó, separats com si tinguéssim ronya, devia delectar-se recordant l'altra... L'altra!... Qui deu ésser?..."

Mentrestant, la imaginació de Robert no cessava de construir el seu edifici de conjectures.

"No, aquest xòfer no en coneix — pensava. — No em coneix de res. Jo sempre agafo "David". Altrament, sóc fisonomista... Cara que veig, cara que em resta a la memòria... Lluïsa?... Inconcebible?... No hi ha res d'inconcebible en aquest ram. Tots els marits enganyats, abans de tenir-ne la prova, diuen que és inconcebible... I és tan fàcil! Cada tarda surt amb el nostre cotxe... Molt bé. Però gairebé sempre el fa esperar a la plaça de Catalunya mentre ella va — diu que va — a fer compres o visites a l'interior de Barcelona... Em consta que moltes vegades el fa esperar dues i tres hores... Té temps... de tot... Ah, i en acabat, l'interès que ha tingut perquè no lloguéssim aquest auto... Això, això és sospitosíssim..."

Feia estona que no badaven boca. Llurs mirades tenien la inexpressió i la fixesa del qui segueix exclusivament el giravoltar de les imatges interiors.

Robert, primer que no ella, va posar-se el pyjama i va ficar-se al llit. Aleshores, la va veure. Anna — la que feia una estona que anava i venia dins la seva imaginació — era allà davant, dues passes només. Acabava de llevar-se la faixa que li

feia de cotilla i la camisa curtíssima, color de rosa fort, deixava veure unes cames fermes i suaus alhora.

"El cert és que encara fa goig — va pensar Robert. — Afegeix-li el picant de la fruita prohibida... i una Venus!"

—Què mires? — va fer ella.

—No miro, admiro.

—Bah! — digué Anna, volent restar indiferent a aquella fàcil galanteria. — A bona hora arriba l'admiració... Passes setmanes senceres sense mirar-me...

—Vols dir?... Potser el que ocorre és que tu no te n'adones... o que no m'ofereixes ocasió de mirar-te a pler. Arribo molts dies a casa que tu encara no hi ets...

—Exagerat! Ha passat dues vegades... En canvi, a tu cap diumenge et ve bé d'acompanyar-me enlloc... I t'ho vull dir: aquesta història del xòfer i del xalet m'ha fet molta mala espina...

—A mi sí que me n'ha fet...

—I tu? Tens el cinisme de sospitar de mi? Pots ni tan sols dubtar de la meua honestat?

—Oh, vés a saber... — rondinà Robert.

Anna s'havia acostat al llit del seu marit, molt més sorpresa que no pas indignada. Entre les seves suposicions no s'havia ni insinuat la idea que Robert dubtés d'ella.

—Realment, has pensat un sol segon que jo et podia haver enganyat dins d'aquest xalet famós?

Anna no pogué fer-li més: va posar-se a riure.

—Té molta gràcia... efectivament, té molta gràcia... — repetia Robert, sense trobar ni la frase ni l'actitud que li havien d'escoure en aquell moment.

—Que ets absurd! Mare de Déu!... No t'hi coneixia en aquest paper... Si veïssis la cara que fas... — deia ella entre un seguit de rialles.

—Tan absurd com vulguis... Però jo no veig que hi hagi més motius per dubtar de mi que de tu... — va fer ell amb desig de no deixar-se endur pel sobtat enjogassament de la seva dona.

—No?

—No, no, no. Tens tantes ocasions com jo i...

—I què?

—Que fas molt goig: ve-li-aquí.

—Gràcies — va dir Anna, tot agafant els dos extrems de la camisa, arran de cuixa, i saludant amb una insòlita picardia.

Verament, Anna era en el punt dolç de la seva bellesa. Robert se n'adonava amb una mescla d'alarma i de satisfacció que comunicava als seus moviments una increïble mala traça. No se n'hauria adonat massa tard? Aquells braços plens arran d'espallta, afinats arran de canell, no havien arreceerat la felicitat d'un altre home?

Va saltar del seu llit i va perseguir, a través del dormitori, la seva dona, que fugia amb una agilitat juvenil. La va atrapar, naturalment... Feia sis o set anys que no s'havien estimat amb tanta fuga com aquella nit.

Carles SOLDEVILA.

OPINIONS D'ALTRI

L'ESCUPTURA CATALANA MODERNA
ESTUDIADA A ANGLATERRA

EN una primera obra de caràcter general, *Sculpture of to-day*, el crític d'art anglès Mr. Kineton Parkes concedia ja molta atenció a l'escola catalana d'escultura. Ara, en publicar la seva nova obra en dos volums *The Art of Carved Sculpture*, dins la col·lecció "Universal Art Series" (Chapman & Hall, Dd., London), Mr. Kineton Parkes estudia novament l'escultura catalana fins al punt de dedicar-li tot un llarg capítol del primer volum de la seva obra.

Mr. Kineton Parkes fa observar que, dintre l'escultura peninsular moderna, els artistes catalans tenen un caràcter distintiu, el qual deriva de les diferències existents entre el centre acadèmic que és Madrid i el centre rebel que és Barcelona, del sentit internacional que pren l'art català en moure's fins a un cert punt dins l'òrbita de París. Ara ens és molt plaent de veure aquest mateix tema ampliament tractat per segona vegada per un crític anglès en una obra de conjunt força important com és *The Art of carved sculpture*.

En *Sculpture of to-day*, Mr. Kineton Parkes estudia l'art escultòric en totes les se-

ves manifestacions; en aquesta nova obra es limita a l'escultura de talla.

Mr. Kineton Parkes es refereix d'antuvi a les escultures en talla directa sobre pedra de les Balears fetes per Enric Casanoves, representant interessants tipus femenins de Mallorques, dones de Gòsol i altres llocs del Pireneu, i remarca que en dedicar-se a la talla directa, l'escultor català, que havia passat pel realisme de Meunier i per l'impressionisme de Rossi, descobrí per a sí mateix la primitiva raó de l'escultura, sentí la necessitat de mantenir-hi amb pureza i claredat l'expressió de vida dintre d'un sentit estàtic, i aplicà les seves forces a estructurar el seu art d'una manera adient a la nostra moderna sensibilitat.

El crític anglès parla de Joan Rebull com d'un altre tallista directe de la pedra, l'obra del qual consisteix — diu — en caps d'home i de dona treballats en els més durs i difícils materials, com són la diorita, el basalt i el granit. L'autor té després paraules d'admiració per l'obra de Jaume Otero, sobretot pel seu grup en marbre "Jovenívoles", que tenim al Museu d'Art Modern de Barcelona i del qual diu

que és ple d'alegria i de vida. Parla també d'un altre artista català influenciat per l'escola francesa, Joaquim Claret, per bé que reconeix que aquest té prou personalitat per poder-se fer remarcar per ell mateix.

Mr. Kineton Parkes es refereix tot seguit a les obres de Josep Clarà que figuren als jardins públics de Barcelona, dient que l'escultor olotí ha tingut sempre gran afició al marbre, amb el qual ha treballat, directament o indirectament, durant trenta anys. Observa Mr. Parkes que Clarà ha assolit sempre els millors resultats quan ell mateix ha tallat directament el marbre o li ha donat els darrers tocs.

Finalment, el crític anglès estudia l'obra de Pau Gargallo en el seu doble aspecte d'escultura de talla directa o indirecta i de metall forjat i cisellat. Mr. Parkes remarca la constant inquietud de Gargallo en la recerca d'una estilització cada vegada més intencionada. Al costat de Gargallo l'autor situa, com a treballador del metall, sobretot de l'argent, el cisellador català Francesc Artigues.

Aquest interessant capítol dedicat a l'art català i que en tan alt lloc col·loca als nostres artistes, és il·lustrat amb la reproducció d'obres de Casanoves, Rebull, Dunyach, Otero, Clarà, Marès i Gargallo. — M.

BANUS QUICK LUNCH COMPANY

333 - LAVALLE - 333

Restaurant nord-americà de gran rapidesa

NO S'ADMETEN PROPINES

NO ES COBRA COBERT

És una nova creació de la vida econòmica i moderna

ÚNIC EN EL SEU GÈNERE A SUD-AMÉRICA

AMB CAPACITAT PER ATENDRE 1500 PERSONES PER HORA

Brinda dinars i sopars selectes i abundants amb menús des de 60 centaus i un servei extra-ràpid, fàcil i correcte, sense esperes mortificants, de manera que en 10 minuts Vd. pot dinar o sopar amb tota comoditat i dintre d'una distingida atmòsfera. És digna de conèixer-se aquesta nova institució de la gran ciutat

Especial servei de te, des de les 15 a les 18
hores, amb pasteleria elaborada a la casa.

NO S'ADMETEN PROPINES

LA FESTA DELS JOCS FLORALS

LA FESTA

SEGUINT el costum d'uns quants anys ençà, la gaia festa dels Jocs Florals tingué lloc al Palau de la Música Catalana.

Des de molt abans de dos quarts de quatre, hora assenyalada per començar, ja era materialment impossible trobar seient a les butaques del pati.

Per això tot seguit, i com per art d'encantament, el públic s'anà acomodant als pisos superiors fins ocupar totalment totes les localitats.

A dos quarts de quatre la sala ja presentava un aspecte brillantíssim.

El nombrós contingent de públic femení ajudà com sempre a donar un aspecte de distinció i alegria inusita-

des, a la festa de les nostres lletres.

La Banda Municipal, col·locada al vestíbul, interpretà escollides compo-

ENTRA LA COMITIVA OFICIAL

A tres quarts de quatre féu la seva entrada al local, precedida per guàrdies municipals de gran gala i maces, la comitiva oficial formada per les autoritats, membres del Consistori i del Consell, mantenedors i representacions d'entitats, tots els quals travessaren el pati en mig dels aplaudiments de la concurrència, passant a ocupar els llocs respectius a l'entrada.

LES PRESIDÈNCIES

la presidència d'autoritats, formada pel senyor Tarradelles, en representa-

ció del president de la Generalitat; el tinent d'alcalde; el governador civil, senyor Moles; el president de l'Audiència, senyor Anguera de Sojo; el conseller de Cultura de la Generalitat, senyor Gassol; el cap de la quarta divisió, general Batet, i el rector de la Universitat, senyor Serra Hunter.

A la dreta del públic hi havia l'altra presidència formada pels senyors Ferran Agulló, president del Consistori dels Jocs Florals; Francesc Matheu, president del Consell; Joaquim Cabot, Lluís Via, Carles Soldevila i Enric Díez-Canedo, mantenedors.

Ocuparen lloc preferent la secretaria del Consistori, senyoreta Maria T. Vernet, i el secretari del Consell, senyor Casades i Gramatxes.

LA FLOR NATURAL

FIGURES DEL CAMÍ

La cançó del Rodamón

De petit em ve el desfici del camí i un aire nou, no vaig apendre d'ofici, pel que em cal, en sé bé prou. Era jove, fort i destre i un bell jorn, cantant xiulant vaig saltar per la finestra i endavant!

Tot el món el resseguia de la muntanya a la mar sense voler companyia ni més amo que l'atzar. I si l'atzar duia flaire d'una horeta verdejant, no ho pensava poc ni gaire i endavant!

No m'ha cansat cim ni còdol sota el peu impacient, ni m'han posat el cap ròdol trenat i vi coent. El fore de la recordança pel camí vaig esgranant, l'ull viu pel quart que s'atansa i endavant!

Encara que la misèria i els anys m'han pansit la pell, no m'han estronejat la dèria de tastar un camí novell, i la cama se'm detura just el temps de, tot passant, caçar la fruita madura i endavant!

Diuen qua la mort és una que obre camí a tot estrop. Tant volar a sol i a lluna, bé ens deurem trobar algun cop. No més per veure on em porta no fugiré tremolant, prendré l'embranchida forta i endavant!

FÍ D'HIVERN

Gràcia callada en l'hivern cru et miro, dolça pollanerada besada d'una galta freda que t'ha deixat el cor tot nu.

Lluny el ropatge remorós fora la inútil faramalla. de tot enguany has fet deixalla amb somriure melangiós.

Oh veritat casta i fidel que no s'amaga ni s'inclina i fa una xarxa tota fina per l'esfalt rosa i blau del cell!

Ara el març tímid, com per joe per la gràcia d'una merla, et pren aquell color de perla i et torna el verd poquet a poc.

I tu, segura, triomfant a l'alba de la primavera com una núvia que s'espera per un amor que va arribant.

L'ABEURADOR

Pica de pedra rosa enllustrada de sol i d'humitat, que tens al llavi el terme desitjat i una deu de frescor a dins reclosa,

al teu cantell el cor hi posa una engruna d'enveja i pietat per tantes sets que has apagat en ta conca polida, cor de llosa.

Davant la teva clara temptació es renova el desig i la temença que empenyen pels camins,

d'un altre abeurador on es pugui apagar la set immensa que a l'esperit devora, vida endins.

LA VARA DE FREIXE

(Glossa)

“Ma filla és anada a l'aigua, bé pogués anar-hi jo amb una vara de freixe perquè li sabés ben bo. Tothom fa la rialleta d'ella i els seus aimadors, n'hi ha que diuen que en té quatre, d'altres que no més son dos”.

Si no pot anar-hi el pare, jo sóc el germà major; me'n due la vara de freixe i me'n vaig cap a la font. En sè a la font veig el càntir que vessava pels dos brocs, i un xic més lluny ma germana al costat de l'amador, les galtes com una rosa i el cabell voleiador. La primera que me'n deia així que m'acosto un poc: “Ha passat la Catarina amb el ramat cap al bosc”.

Adéu, galant i germana, adéu, ombra de la font, me'n vaig cap a la verneda per el rastre dels moltons; trobo l'amor sentadeta fresca com un pom de flors; deixo la vara en un marge per saludar-la millor.

Damunt la vara de freixe riu que riu el rossinyol.

Entre les diverses representacions que assistiren a la festa, recordem el senyor Bastardas, per l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana; Roig i Pruna, per la Unió Catalanista; Lluís Masriera, per l'Acadèmia de Ciències i Lletres; Coll i Rodés, per l'Acadèmia de Jurisprudència; doctor Bellido, per l'Acadèmia de Medicina; Nadal i Blanc, pel Centre Autonomista de Dependents; Par i Tusquets, pel Col·legi de Notaris, etc.

S'OBRE LA FESTA

El conseller de la Generalitat senyor Tardalles s'aixeca i pronúncia les paraules de ritual:

—S'obre la festa.

Aleshores, el senyor Ferran Agulló s'aixeca i llegeix el discurs presidencial.

LA MEMORIA DEL MANTENEDOR

Una vegada llest el senyor Agulló, la senyoreta Maria Teresa Vernet procedeix a donar lectura a la Memòria on es detalla la tasca duta a terme pels mantenedors.

Ens assabentem per aquesta Memòria — escrita en estil molt concís i clar — que el nombre de composicions rebudes (286), no ha estat aquesta vegada menor que altres anys, però que un bon tant per cent d'elles no arriben a poder ésser considerades ni com a poesia mitjana ni com a prosa acceptable. “Trista constatació — exclama la senyoreta Vernet —. La nostra terra abunda en excel·lents poetes i prosistes, però la Festa dels Jocs Florals no els interessa”. La senyoreta Vernet solament ho fa remarcar, sense aturar-se a escatir-ne les causes, i passa tot seguit a donar compte del veredict.

Per majoria de vots — declara — ha obtingut la Flor Natural la composició *Figures del camí*, que porta per lema “Cançó del rodamón”; es tracta d'un “recull de poemes d'una gran agilitat i frescor”. Es concedeix el primer accésit, per unanimitat, a la composició *Visions del meu camí*, lema “Rura cano”, “aplec de poemes d'amor a la natura en els quals, tal com suggereix el títol, un caminant copsa, amb belles imatges de sabor franciscana, les figures de les bestioles que va trobant per les amples rutes”. El segon accésit l'ha guanyat la composició *Torrent saltador*, lema “Argent fos”, que es distingeix pel seu sabor barroè, atapeït d'imatges que s'encalzen les unes a les altres amb versos d'ample factura i desbordament de lirisme”. El tercer accésit se l'emporta la composició *Gotes de sol*, lema “Epígrames”, “delicioses vinjetes que a voltes són d'una concisió impecable i d'una bella qualitat”.

L'Englantina d'Or resta, enguany, deserta. No és la primera vegada que això succeeix. S'han rebut diverses poesies de to patriòtic, però no mereixedores d'ésser premiades.

La Viola d'Argent s'atorga a la composició *La pau dels silencis*, lema “Veu de cristall”, “d'una gran pompa verbal, on la paraula és com un metall roent forjat a grans cops de lirisme”. Se'n duu el primer accésit la composició *Processó rural*, lema “Fris”, que és “una descripció fresca i popular d'una processó en un poblet de muntanya”. El segon accésit l'ha guanyat, per unanimitat de vots, la composició *Camins enllà*, lema “Shall I compare thee to a summerday? (Shakespeare)”, “bella descripció d'albada, justa d'imatges, amb esclats de viva sonoritat.

Seguidament, la senyoreta Vernet enumera el resultat del premi extraordinari i dedica, en acabar, un piadós record a les personalitats de les lletres i l'art catalanes, que han mort en el transcurs de l'any. Són: el canonge Jaume Collell, Santiago Russinyol, Ramon Casas, Josep Iglésies Guizard, J. Massó-Ventós, Josep M. Tamburini i Antoni Serra.

ELS PREMIS

Llegida la Memòria, la senyoreta Vernet comença a obrir les pliques que contenen els noms dels poetes premiats.

Resulta ésser guanyadora de la Flor Natural la senyora Roser Matheu de Gallardo, filla del Mestre en Gai Saber senyor Francesc Matheu, la qual, enmig d'una gran ovació, es presenta, del braç del Sr. Puig i Alfonso, i acompanyada dels senyors Solà Cañizares, regidor, i Via i Díez Canedo, mantenedors, a recollir el premi. Els mateixos senyors acompanyaren la senyora Matheu a oferir la Flor a la regina de la festa que ha elegit. Es aqueststa, la senyora Josefina Mataró de Cunill, la qual és igualment aplaudida en travessar la sala, amb el seu seguici de guàrdies, macers, i en ocupar el seient presidencial i fins arribar del braç del senyor Díez Canedo. La Banda Municipal interpreta, entre tant, “La marxa de Joan II”.

De mans de la reina de la Festa els altres poetes premiats passen, a continuació, a recollir els premis.

Mossèn Antoni Garriga resulta guanyador del primer accésit a la Flor Natural. El segon accésit ha correspost al P. Rafael Guinart Bauzá, qui no es presenta. El tercer, a Salvador Perearnau.

La Viola d'Argent l'ha mereïda En Domènec Perramon, el qual llegeix la composició premiada.

Mossèn Antoni Navarro és el guanyador del primer accésit a la Viola. El segon accésit és per Felip Graugés.

PREMIS EXTRAORDINARIS

La senyoreta Vernet declara que el Consistori dels Jocs Florals ha acordat, per majoria de vots, no concedir enguany la copa artística que s'atorga a la millor composició en prosa.

El premi Dolors Moncerdà, per al millor sonet o poesia curta de tema barceloní, tampoc no ha pogut ésser atorgat a desgrat de tractar-se d'un tema suggestiu i d'ample camp en el qual tenen cabuda tants d'aspectes poètics.

El premi Fasthenrath, és atorgat al volum de Joan M. Guasch *Camí de la font*. La senyoreta Vernet observa que el *Segon llibre d'estances*, de Carles Riba, no ha entrat en lluita per haver estat publicat fora del període del temps assenyalat.

El premi Concepció Rabell el guanya el senyor Alexandre Font, amb les seves *Tres narracions*.

HOMENATGE AL CANONGE COLLELL

Seguint el costum establert d'honorar el record dels Mestres en Gai Saber morts en el transcurs de l'any, es ret públic homenatge a la memòria del canonge Collell.

L'homenatge consisteix en la lectura de la seva famosa poesia *A la gent de l'any vuit*.

La llegeix el senyor Octavi Saltor, i és molt aplaudit.

EL SENYOR CAMBÓ INSTITUEIX UN NOU PREMI EXTRAORDINARI

El senyor Cabot dona compte de la següent lletra que acaba de rebre del senyor Francesc Cambó:

“París, 3 maig de 1932.

“Senyor President del Consell dels Jocs Florals de Barcelona.

“Molt senyor meu: En ocasió del centenari de l'*Oda a la Pàtria*, de Bonaventura Aribau, i del setanta-cinquè aniversari de la restauració dels Jocs Florals de Barcelona, ofereixo l'establiment d'un premi anual de dues mil cinc-cents pessetes.

“El primer any, o sia el vinent de 1933, el premi s'adjudicarà a la millor obra dramàtica inèdita o publicada des de la festa d'enguany d'assumpte o d'argument d'història de Catalunya, anterior al segle XIX.

“El segon any, o sia en 1934, a la millor novel·la inèdita o publicada des de la festa d'enguany, de tema, també, d'història catalana, anterior al segle XIX.

“Déu el guardi molts anys pel bé de Catalunya. — *Francesc Cambó*”.

FINAL

Es ovacionat i acaba la festa.

La Banda Municipal interpreta un pot-purri d'aires catalans, amb unes estrofes d'*Els Segadors*, sense relleu. La reina de la festa, de braç del senyor Ventós, abandona la sala. Darrera d'ella desfilen les autoritats, mantenedors dels Jocs Florals, representacions i públic.

Són dos quarts de sis.

TRICO-TRICO I TOCASON

QUAN Tocason es llevà, Trico-trico ja tornava de fer feina. El sol era a mig camí i el dinar a taula. En fer tres badalls i dos estiraments, Tocason es deixà caure mandrosament al pedrís del costat de l'entrada.

Tantost s'emparà d'esquena a la paret, llençà un sospir, i cloguent de bell nou els ulls, féu petar una becaina. Ronca, que roncaràs, fins que la mare, d'una orella, el portà a la taula. Es va asseure. Al poc, acotà el cap i altra vegada s'hauria adormit si la mare no l'hagués sacsejat fins a cansar-se. Acabat el plat d'escudella, la mare li digué:

—Tocason, es hora que et despertis i ajudis a Trico-trico. Tu ets el més gran i tota la feina l'ha de fer ell. Vergonya te n'hauries de donar d'ésser tan mandra. Si el teu pare —la cel sia— hagués viscut, altre cosa fores. Per què no ets bon minyó? Què et costaria d'ajudar-nos? Em promets acompanyar a Trico-trico a les feixes? Rerpon!..

—Acompanyar-lo, rai; poc em costa.

—I ajudar-lo també o... què t'has cregut?

—No, mare, no—digué intervenint Trico-trico. —Quedeu-vos-el amb vós, que a mi no en fa pas falta.

Un "Ave Maria Puríssima" interrompí la conversa.

—Deu ésser un captaire—féu la mare.—Trico-trico ves i dona-li una llesea de pa.

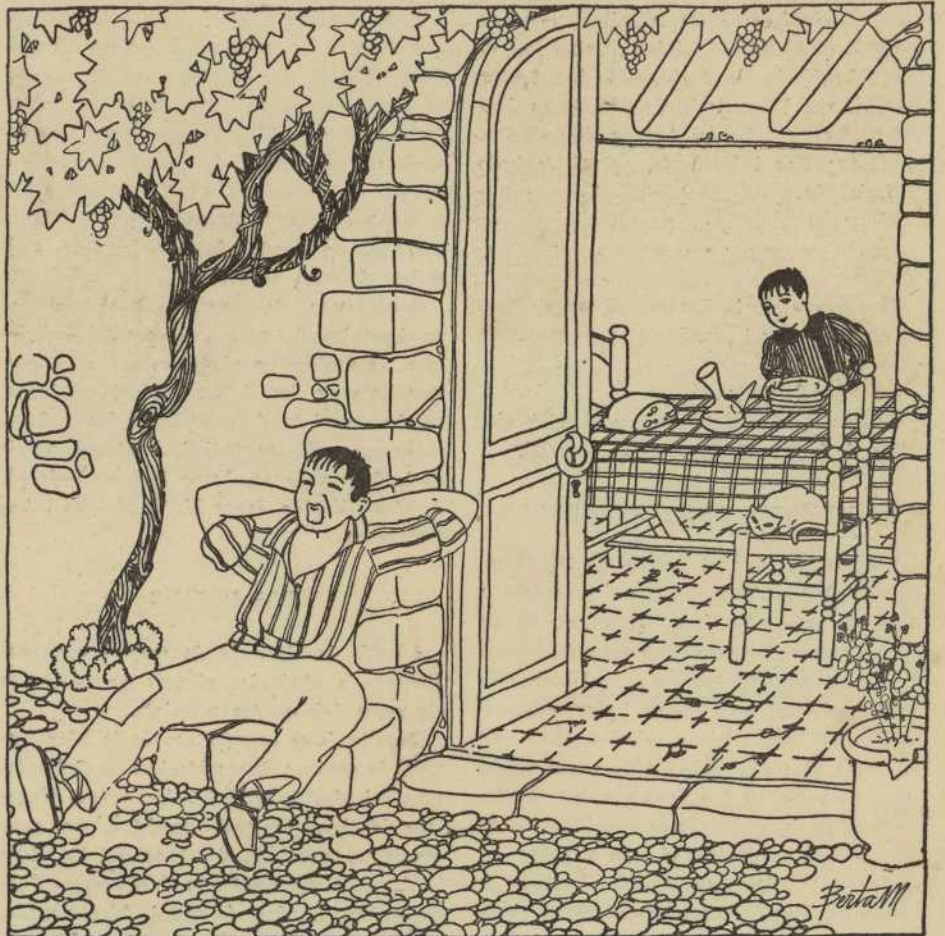
Trico-trico talla la llesea i sortí cap a la porta. Passà estona i Trico-trico, no tornava. La mare, en adonar-se'n, el cridà, i en no tenir resposta, se n'anà cap a fora. Trico-trico no es veia enlloc.

—On haurà anat el meu fill?—es preguntava, la mare, neguitosa.—On haurà anat? Tocason—cridà—cuita, ves a veure on és Trico-trico.

Tocason, bo i refregant-se els ulls, obeí de mala gana a la seva mare.

Donà un volt a l'entorn de la casa, féu tres crits, i en no ésser contestats, digué a la seva mare que Trico-trico havia desaparegut. Verge Santa, quin tropell! La pobre mare no recordava haver oït ni un gemec, ni un mot de Trico-trico, quan aquest sortí a la porta. Quin misteri era aquest? Aquell "Ave Maria Puríssima" era dit per un captaire? Era la veu d'un lladregot o era el mateix diable, que prenent la forma d'un pidolaire, s'havia endut a Trico-trico?

Això pensava la mare, quan tot d'una, fugí, fugí a cercar-lo i travessa camps i feixes i boscos, cridant desesperadament al seu fill. S'atura. L'eco, en contestar-li, li ha semblat la veu de Trico-trico. I no, no ho era, i corre que correrà... Cau la nit i el

DIBUIX DE LA SENYORETA BERTA M.

bellugueig de les primeres ombres juguen amb llur desesper. I creu veure al lladregot del seu fill amagant-se en les mates i bardisses. Ja no pot més; defalleix i cau abatuda, en mig d'un corriol, camí de casa seva.

□ □ □

Aquella nit, Tocason no sabia el que li passava. En trobar-se sol, sentí païra de si mateix i no es podé quedar a dins de la casa. S'assegué en el pedrís i ni esma tingué per cridar a la seva mare. Veia fantasmes a tot arreu i volia fugir, escapolar-se, i no podia. Un pes enorme el tenia clavat al pedrís; del cos no se'n podia valdre i les cames no li responien. I es quedà com petrificat, fins a l'endemà, que veié que li duïen a la seva mare a dintre una llitera i tingué tan fort espant que es cregué morir.

—Ai mare, ai mare!..—anava dient.

La posaren al llit, i un dels homes que la dugueren, dirigint-se a Tocason, li parlà així:

—Cuida a la teva mare i fes les coses que et direm si vols que ella visqui.

I el deixaren al capçal del llit, aguan-

tant-se el plor, per a no fer patir més a la seva pobre mare.

□ □ □

Soptadament, un dia es presentà Trico-trico, aclarint-se el misteri de la seva desaparició. La mare, que encara feia llit, en veure el fill, s'aixecà guardada del tot.

Heu-vos ací el fet, tal com va succeir: Uns captaires rodavons, l'espiaven feia dies. Quan Trico-trico eixí a la porta, un d'ells li tapà la boca, i ajudat d'un altre, se l'endugueren a la força. El propòsit d'aquests homenots no era altre que treure'n el profit, fent-lo pidolar. Ja es trobaven lluny, molt lluny, quan una nit podé escapolar-se. El pobrissó venia fet una llàstima. Havia sofert molt, per les peripècies que hagué de passar. Per fi, tornaven a ésser junts i no s'hi veien de contents. Un raig de sol s'entretenia jogant pel cim de la taula, que Tocason parava. Perquè, Tocason, ja no era ni un mandra, ni un desamorat. Aquells fets, el commogueren tant, que tingueren la virtut de transformar-lo del tot. I ja no li diuen més Tocason.

Quan la gent parla dels dos germanets, els nomena Trico-trico i Forason.

M. BANDRANAS PALA.

MERCATS I FIRES DE CATALUNYA

Un venedor de faixes ensenyant la mercaderia a uns probables compradors

LA nostra terra, d'un extrem a l'altre de la seva àrea, presenta aspectes típics d'una varietat infinita. En això també pot dir-se que és pròdiga fins allà on pugui demanar-se. És que les característiques essencials del nostre país són abundantment treballades per a donar la sensació palesa d'un tot organitzat per a la vida catalana.

Els mercats i fires que se celebren periòdicament a tots els centres importants de població comarcal, és la prova evident de l'arrelada que està, a Catalunya, aques-

Mirant uns caps de bestiar, i regatejant, segurament, sobre el preu

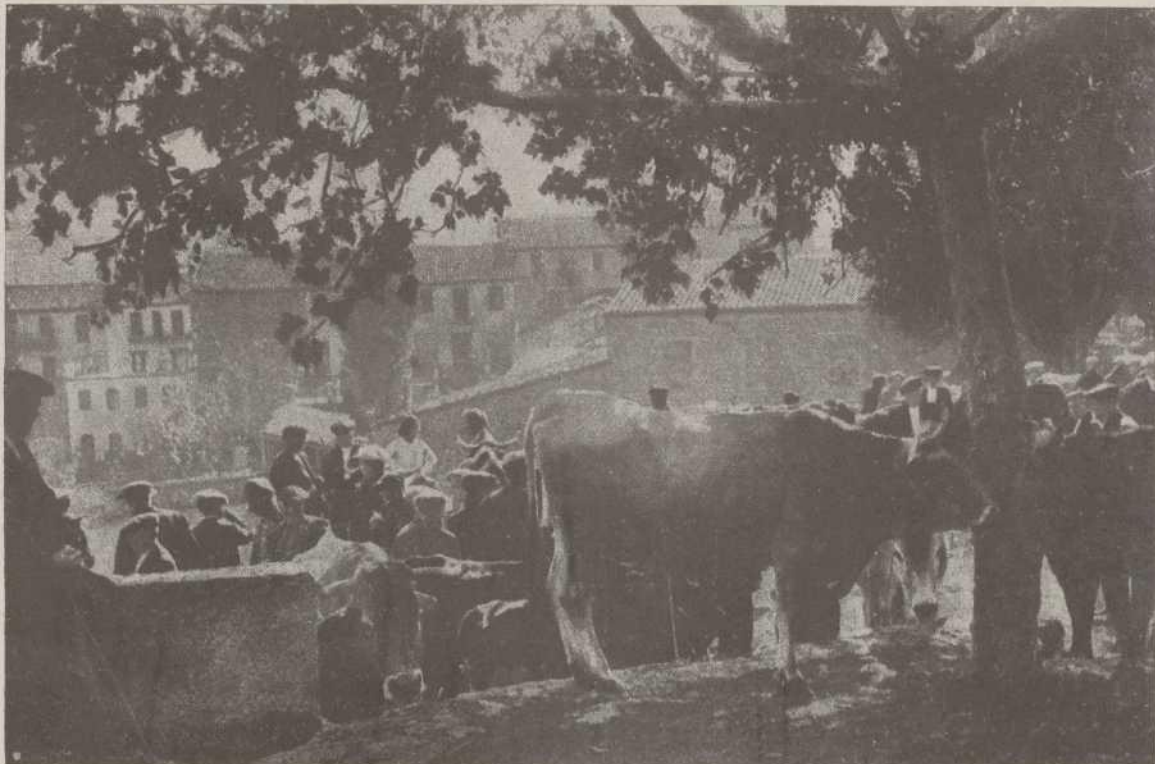
Dos tipus característics de marzants dels que concorren als mercats i fires

ta mena de transaccions comercials, que en el cas de la nostra terra, vénen d'una època molt reculada, ben segur d'aquells temps en què la vida de relació era encara en els seus inicis. Per això el costum dels mercats, principalment, ha subsistit d'una manera que, en el dia d'avui, és una de les institucions que donen més caràcter local a moltes poblacions, per llurs variats productes, que són inconfusibles d'una a l'altra, talment que totes les contrades aporten llur fesomia pròpia allí on, amb més de braó, un hom albira la puixança del treball i

l'enginy dels habitants de la terra per demostrar allò que pot obtenir-se d'una ferma vocació posada a l'abast de coses d'immediat benefici.

Els mercats, a Catalunya, doncs, són una espècie de borses de contractació on s'opera amb els productes davant, així com s'escau a gent pràctica, que va a mercat per a realitzar com més aviat millor i a la més alta cotització possible, els productes de la terra, que ben aviat seran transportats als grans centres de població per a satisfer les necessitats dels qui han de viure del que ve del camp.

Anen a qualsevol

Exemplars bovins portats a la fira, que qui sap si per sortir-ne amb direcció a l'escorxador

Una perspectiva del firal ben concorregut per veïns del poble i de la rodalia

Un recó del mercat de Girona, com una petita Borsa del mercat de bestiar

Per les fires de St. Narcís, a Girona, escenes com aquesta es veuen sovint

Taps de suro per a la bota i lluquets per a evitar que el vi es torni agre

mercat i de seguida veuren allò que de més típic i nostre pugui haver-hi. La gent de pagès, en conorre-hi, tracta de portar-hi allò que pot, que, com se sap, de tot se n'obté profit quan es tracta de negoci. Veuren que allí s'hi venen una sèrie de productes que, de vegades, un hom creuria que no fóra possible de realitzar, degut, més que per res, a l'exigüitat inversemblant del que es posa en venda. Però hi ha els marxants que fan arplega. Vol dir que allí on hi ha molts de venedors que porten idèntics articles, però en poca quantitat, si aquests són molts, pot fer-se una compra que, en conjunt, dóna la impressió d'una bon negoci per a aquell qui ha tingut prou habilitat per fer-se seu el contingut dels cistells que la pagesia ha portat a mercat.

Això, és clar, quan hom tracta dels petits agricultors, que en aquest cas no són tots els qui van a mercat. Hi ha també els grans comerciants, aquells qui, durant els dies de lleure a mercat es dediquen a l'agavellament de productes a l'engròs pels pobles de la rodalia, que després presenten a la venda com a representants genuïns de tot el que produeix la contrada amb respectables quantitats.

Si el mercat és a un dels pobles del Montseny, aleshores, segons les èpoques de l'any es fàcil de veure-hi exposada una deu de productes amb tanta d'abundor, que realment fa la impressió de trobar-se en un país pròdig fins al capdamunt. Si és a primavera, en aquells mercats s'hi compren aquelles patates novelles que fan la delícia dels bons gormets, i també els llegums tendres que tanta anomenada els donen.

Després, a l'estiu, la fruita i les verdures; tota la immensa varietat dels productes de la terra. Conills i gallines a desdir. Ous, millers de dotzenes. I en ésser a la tardor, aquelles pileres de sacs de castanyes i aquells caixons de rovellons, que després són portats a Barcelona per a satisfer el paladar més exigent.

Encara com a mercat d'una importància remarcable, hi ha el d'Olot. En aquella contrada muntanyenca, on abunda la ramaderia potser més que en cap altre indret de Cata-

lunya, són de veure les transaccions que hom realitza en els dies assenyalats de mercat. És que a la comarca olotina la vida és intensa, i la gent fa una tradició del que representa aquesta manifestació comercial.

En els dies de mercat, a Olot, un hom diria que totes les activitats de la ciutat estan supeditades a les bones vendes. I no hi ha res d'això. El que passa és que, de tan arrelat que és el costum, s'ha fet carn en la deu de comerciants i traginers que acuden a realitzar negocis, la creença d'arribar a les dotze del dia i haver venut, sempre a bon preu, allò que han portat a mercat.

Es per això que el brogit del matí reperenteix amb molta de manera en les activitats de la ciutat, i aquesta és la causa del gran moviment que s'hi observa.

A Granollers també li ha el seu mercat. Aquest, que és un dels mercats comarcals de més a la vora de Barcelona, per força ha d'ésser d'una importància gran. En efecte: a Granollers convergeix la pagesia de mig Vallès, que hi porta els productes de la terra en abundor tal que allò sembla talment una demostració pràctica del que la terra catalana és capaç de produir.

Al Penedès, els mercats i fires prenen un altre caire. En aquesta contrada — que és vinícola per excel·lència, i particularment a Sant Sadurn d'Anoia — la fira que se celebra pel mes de setembre té un regust que podríem dir-ne de most. Es que allí s'hi ven tot allò que serà necessari per a la verema, ja propera: estidores, poals, cistells, portadores, prempses i tota mena d'implement propis per a les feines de la vinya. A més tenen molta importància els mercats que es realitzen a Vilafranca i al Vendrell, el primer d'aviram i de bestiar boví per a la recria el segon.

I de mercats i fires a Catalunya n'hi ha gairebé a tots els pobles. Es que el costum secular de la contractació de productes al ras, és pròpia dels pobles que tenen ben arrelat allò que representa per a l'economia il·lur aquest mitjà de venda, perquè té l'avantatge de no fer esmerçar temps, i, altrament, permet realitzar de seguida les transaccions, que sempre solen deixar un marge d'utilitat remunerador.

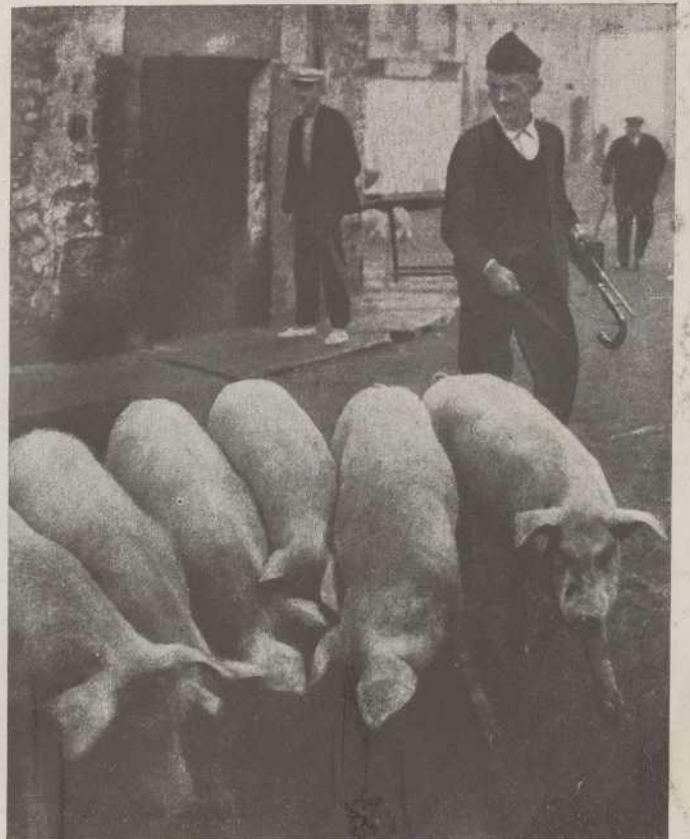
Un aspecte del firal en la secció cavalls i eugues

Els comerciants de ganiveteria en diades de fira o de mercat fan llur Agost

Les venedores d'aviram aprofiten la diada per vendre qualque parell

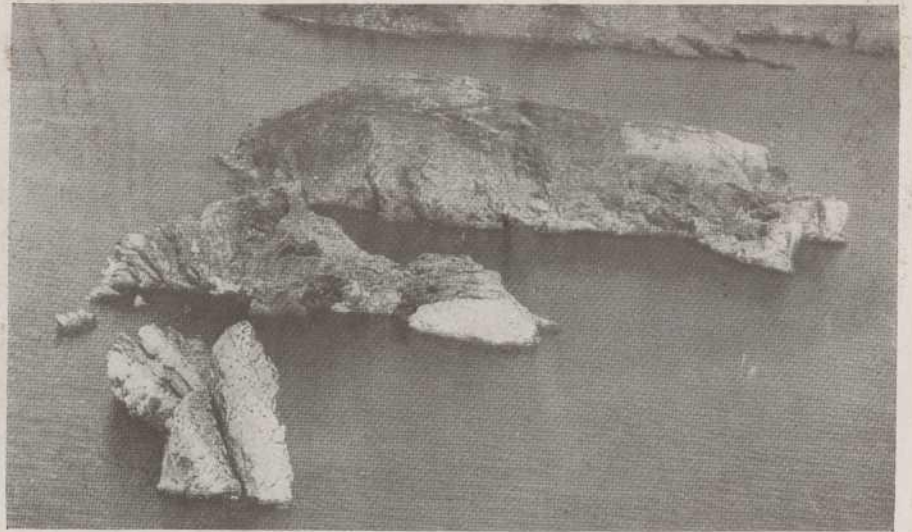
Quins pernills i quina cansalada no en sortirà d'aquests animals!

LES ILLES M E D E S

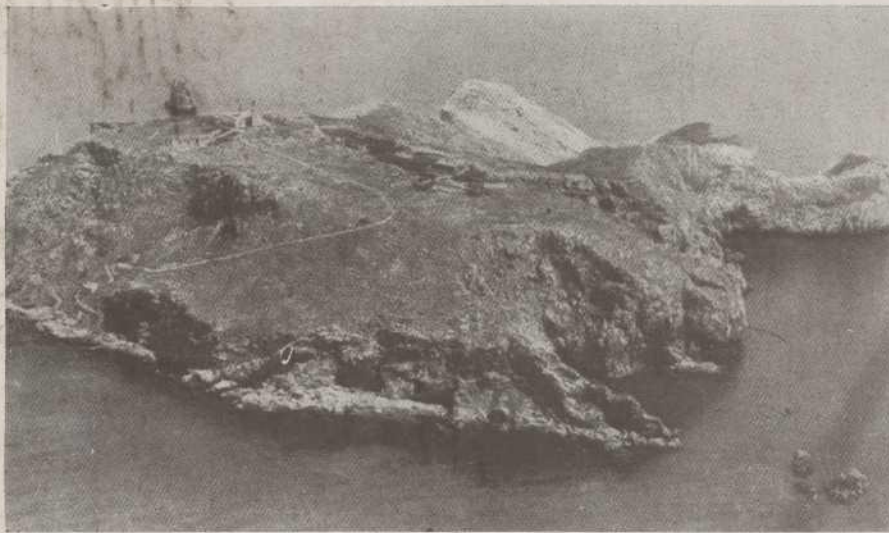
El viatger que remunta la costa oriental de la Península Ibèrica, se sorprèn cada hora més en veure la regularitat del perfil que s'escorre davant sos ulls.

Efectivament, són escassos els accidents grossos que alternen la línia, ja que gairebé no es troba cap illa fins arribar a les Medes.

Per aquest motiu, les tres illes empordaneses tenen una major importància turística de la que correspondria per la llur modesta extensió, car resulten per al navegant

Una vista de conjunt de les illes Medes

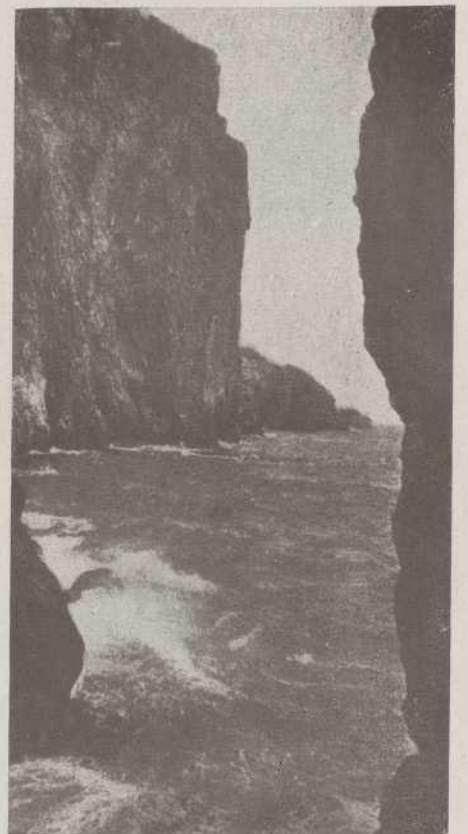
Vista de la Meda Gran amb l'edifici del far

un motiu de distracció, primer, i, després, un erit d'atenció i admiració cap al golf de Roses, la majestat i placidesa del qual contrasten amb la bellesa abrupta de les illes resseques.

La Meda Gran i la Meda Petita, amb alguns illots, entre ells el Bernat i el Magallot, formen un conjunt situat a $42^{\circ} 2'5''$ de latitud al Nord i $3^{\circ} 13'15''$ de longitud

Est del meridià de Greenwich, i queden a uns 700 metres de l'Estartit, poble de pescadors que forma part del municipi de Torroella de Montgrí.

Antigament, l'Estartit fou un poble de cert benestar, que li produïa la pesca del coral, amagat en les pregoneses del mar veí. Ara, l'extracció del coral vora les Medes està acaparada pels grecs, especialitzats en

Canal que forma el mar entremig de dues illes

La població de l'Estartit des de les illes Medes

Una vista de l'Estartit amb les illes Medes al fons

Un recó de la illa anomenat la Porta de la Galera

La Meda Petita vista des de ls turon de la Meda Gran

aquesta mena de pesca, i els habitants de l'Estartit s'han resignat a la pesca de les anxoves i en el cultiu d'uns camps treballats tossudament en vessants de les muntanyes veïnes.

La Meda Gran, situada al NO. del grup, té 600 metres de llargada per 76 d'ample. En el seu punt més enlairat té també 76 metres sobre el nivell del mar. Tot a l'entorn és bon xic irregular i abrupte.

Els noms dels accidents que la voregen donen fe de la brusquetat: el "Salpatxot", la "Punta del Guix", el "Frare Fuster", el "Cementiri", la "Cova del Dimoni", la "Pota del Llop", etc.

Mirant a l'Estartit hi ha una petita cala que forma un desembarcader de 20 metres de fondària damunt fang i sorra, freqüentat per barques de pescadors, yachts i gasolineres de turisme i per vaixells de cabo-

Un tros ben abrupte de la costa batut continuament per les onades

natge que allí troben refugi en cas necessari.

Davant mateix de la Meda Petita, es troba la "Cova de la Reina Mora", en el sostre de la qual els degotalls que en cauen han anat formant estalactites de coloracions rogenques semblants al coral del fons de l'aigua.

A la superfície de la illa, bon xic planera, sols hi neix una vegetació de garri-

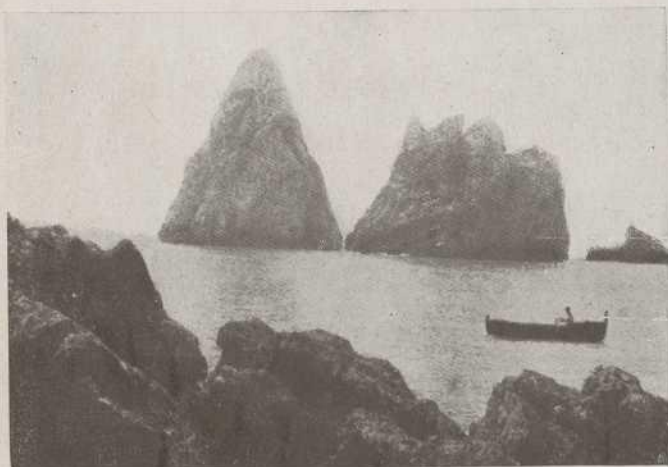
gues raquítiques i herba pobra; els pins que hom alguna vegada hi ha plantat, no han conseguit arrelar, i varen morir ja les acícies que en un temps havien clavat les arrels llurs en la massa gris i pissarrosa del terreny.

Ací i allà jauen les ruïnes de les edificacions que durant segles s'han bastit a la illa i cap al Nord s'hi aixeca l'edifici d'un far que assenyala l'extrem infe-

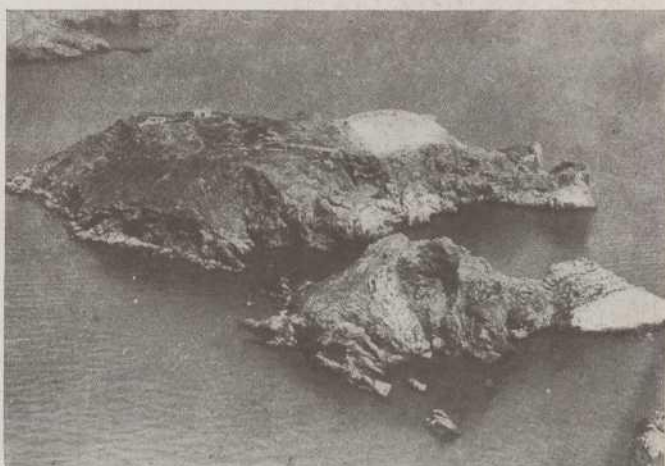
rior del golf de Roses i el canal que les Medes formen amb el promontori de l'Estartit.

El far és de tercera classe i consta d'una torre cilíndrica blava i rogenca, damunt un edifici quadrat, la qual, a 10 metres d'alçada, i per tant a 86 del nivell del mar, projecta un feix de llum amagadissa blanca en períodes de 30 segons i un alcanç de 23 milles marines.

(Segueix a la pàg. 30).

El Cavall Bernat i el Magallot, els dos illots més petits de l'agrupament

Una vista de conjunt de les dues illes més grans

U N A NECROPOLIS R O M A N A

Des que Barceïno estava sota la dominació romana fins als nostres dies, ha crescut tant aquesta urbs, que ens esbalaieix la comparança.

El cercle de les seves muralles tancava un nucli de població sumament reduït i tenia quatre portals que s'esqueien allà on ara és plaça de l'Àngel, des del qual en línia gairebé recta s'anava a parar a un altre portal que s'obria en el carrer del Call, i erenant-se amb aquesta línia n'hi havia una altra que en els seus extrems conduïa a altres dos portals: el de la plaça Nova, i el que hi havia on avui hi ha la capella de Sant Cristòfor, en el carrer del Regomir.

La ciutat va anar creixent fins a tenir à'èixamplar per dues vegades el cercle amurallat en els segles XIII i XV, èpoques de les quals pocs vestigis ens resten, però el poble conserva encara els noms de l'Àngel, Portaferriça, Portal de Sant Antoni, Portal Nou, i altres indicadors de com allí s'obrien carrers rematats per la muralla, amb portes, que per aquells punts permetien l'accés a la ciutat.

Va créixer successivament Barcelona en temps passats i sempre en augment, fins que, en l'actualitat cal reconcentrar-se una bona estona per imaginar-se-la reduïda com va ésser en els segles mitjos, si bé l'ull avisat del curiós veu en la flamont gran ciutat, dos vestigis que li recorden temps passats: del segle XII, la porta de Santa Madrona, amb un llenç de muralla antiga que anava a reunir-se amb allò que avui és passeig de Colom construït en el lloc que va ocupar la Muralla de Mar de què ens parlen llibres, papers i gravats, del

Un aspecte de les excavacions amb els obrers en plena feina

Sepulcres d'infants dintre d'urnes funeràries

Un altre aspecte de les excavacions amb alguna de les troballes

passat segle; de més remota data trobem records en els carrers de la Tapineria i Basea, on amb ocasió de les demolicions que han estat motivades per l'apertura de la via Laietana, poden apreciar-se estimables construccions romanes.

Dones bé: la importància i el desenvolupament de Barcelona, acreditats per aquests vestigis, potser que resultin augmentats pel que es dedueixi d'unes recents descobertes arqueològiques, que vindrien a demostrar l'existència d'altres nuclis de població a la volta de la nostra ciutat a l'època romana.

En els pobles rurals cal pensar en la troballa de restes pretèrites llaurant i grtant el que avui és terra laborable, com així succeeix i va succeint; en les grans urbs com és ara Barcelona, les sorpreses tenen una altra naturalesa. Tal és la descoberta d'una necròpolis romana recent determinada a la vora de l'hospital de la Santa Creu i de San Pau, al costat mateix on s'eixecava l'antic mas que en deien a Càn Casanoves.

De les descobertes d'aquests antics vestigis ha anat donant compte la premsa diària, de pocs mesos ençà, però té tal importància que, per al total coneixement del lector, anem a donar-li'n notícies de llur origen.

Era el 14 d'abril de l'any passat, data molt assenyalada en els anys de la nostra història. Mentre les ciutats i pobles bullien d'entusiasme per l'adveniment del nou règim, uns noiets, jugant per aquells verals, varen ensopegar amb restos humans. Varen donar compte a llur pare, que és persona il·lustrada, de nacionalitat suïssa, i aquest,

davant l'idea que aquells restos poguessin tenir un interès històric i arqueològic que projectés nova llum sobre el passat de Segueix a la pàgin a26)

RIPOLL

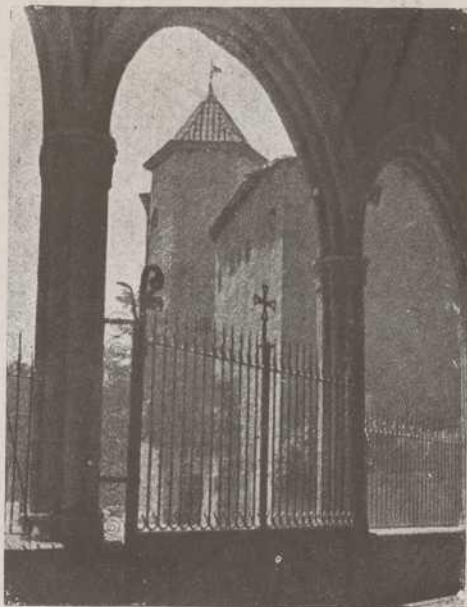
HEM rebut un fascicle, molt ben imprès, en què ens anuncien l'iniciació de diversos cursos de vacances per a estrangers, per a alumnes d'Universitats i per a mestres, del 29 de juliol al 31 d'agost de l'any corrent, organitzats per la biblioteca Lambert Mata, de Ripoll i sota el patronatge de l'Ajuntament de la vila en la qual està enclavat el monestir que durant bastants segles va guardar les despulles de molts dels nostres antics reis.

No ens podem estar de reproduir la crida que tan encertadament han fet els ripollenes per tal d'atreure a tots aquells qui s'interessin per aquests afers d'extensió cultural.

Fa mil anys que floria a Ripoll, al cor del Pireneu, una escola de ciència de fama universal, de la mateixa categoria que les de Reichenau i Sant Gall.

A l'ombra de l'Ordre Benedictina es plasmava en aquests grans fogars de ciència tota la civilització d'Occident. Savis del centre d'Europa i de l'Espanya meridional, que vivien en aquella època els esplendors de la civilització d'Orient, venien a Ripoll, que, amb la ciència dels seus homes, irradiava per tot el món civilitzat.

A no haver estat la reconquesta, que va xuclar vers el migdia i vers l'Orient els homes, les riqueses i la cultura pirenenca, Ripoll hauria estat en-

Arxiu del Museu de Ripoll

Vista general del monestir de Santa Maria de Ripoll

CURSOS DE VACANCES

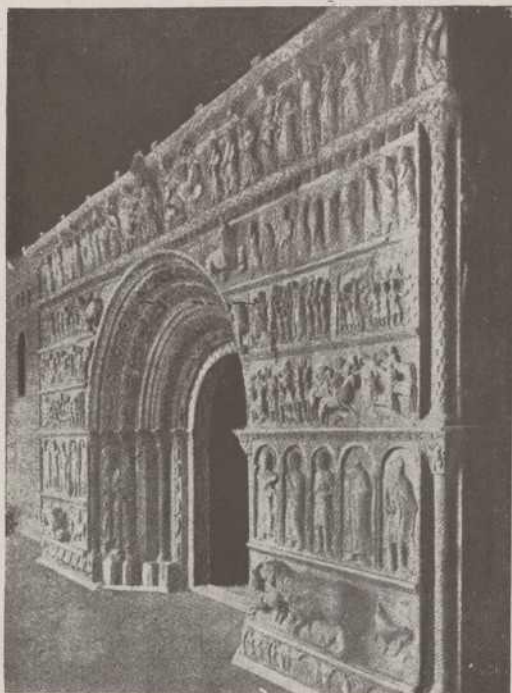
gó que, si tingueren tots el seu monument a Ripoll van desplegar llur acció cap a València, cap a Mallorca i Sardenya, on van difondre la cultura catalana, com més tard Espanya entera guanyava per a la civilització tot un món que és l'Amèrica llatina.

La crema del monestir de Ripoll, del seu arxiu i de la seva biblioteca, féu desaparèixer el fons més notable de la cultura catalana.

El doctor Josep Morgades, bisbe de Vic, a les darreries del passat segle, va aixecar de les ruïnes el gran monestir de Ripoll, la portalada del qual és l'arc triomfal de l'art romànic. Poc a poc, s'ha emprès també la restauració del seu fogar de cultura. Gràcies als esforços de don Tomàs Raguer, s'està formant l'Arxiu-

Museu de Ripoll, que és l'únic museu etnogràfic i folklòric pireneic que té Catalunya, el qual ofereix a l'investigador una sèrie de temes de recerca sumament interessants. Per a l'altra banda, degut a la generositat del bibliòfil don Lambert Mata, Ripoll posseeix una magnífica biblioteca, amb un estoc de manuscrits de l'Edat Mitjana inèdits en sa totalitat i amb una gran quantitat d'incunables i llibres rars dels segles XVI i XVII. Les obres de consulta per a estudis d'Història i Història literària hi son molt nombroses.

Portada del monestir de Santa Maria de Ripoll. Segle XI

cara, durant la segona part de l'Edat Mitjana, i fins i tot en els temps moderns, un centre universal d'atracció per tots els pobles d'Europa. Sens dubte, a l'una i a l'altra vessant dels Pireneus s'hauria creat una confederació molt semblant a la Confederació Helvètica, formada entorn dels Alps. N'és un testimoni feient la petita república d'Andorra, i ho són les ordinations tan típiques de les valls d'Aran, d'Aneu, de la Vallferrera i de Cerdanya. La reconquesta emperò, va assenyalar altres camins a la política dels reis d'Ara-

Claustre del monestir de Santa Maria

Calella de Palafrugell

El pont vell de Manresa i la catedral al fons

Les muntanyes dels voltants de la Conreria de Montalegre

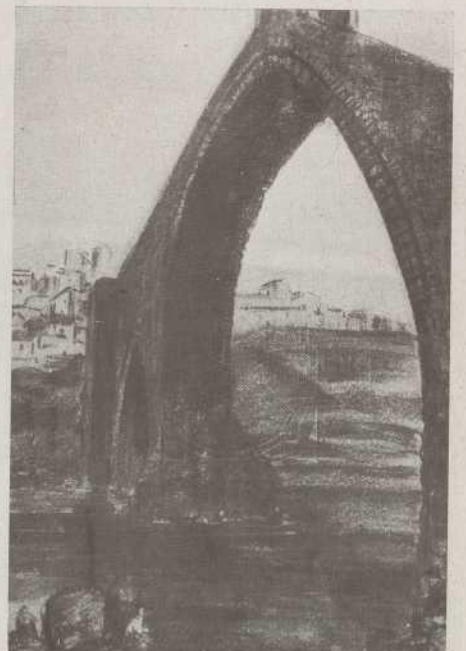
EN EL SALON WITCOMB EN L. MACAYA HA INAUGURAT

DESPRÉS d'alguns anys d'absència, havem sigut sortosos de fer un viatge a la nostra terra, i encara que diferents afers ens han allunyat la major part del temps de Catalunya, no ens havem pogut estar de recórrer bona part d'aquells llocs familiars a la nostra joventut, produint-nos una èxtasi encara mai no igualada i l'abrandament de la foguera racial. Les recorregudes foren brunzentes i, per tant, més afanyoses de recordances i delits amanyegats tantes voltes en l'exili. En cada instant i en cada lloc del nostre camí, es reproduïa la sorpresa i obriem els ulls de ple a ple com per copsar i retenir en nostres nínies tanta bellesa i poesia retrobada d'un plegat. La familiarització amb l'enyorança enaltia més l'instant.

En Lluís Macaya no fa gaire temps féu aquest viatge, comprenent en ell els mateixos afans i delits nostres, però amb l'avantatge de portar dintre d'ell el bagatge del seu ofici i del seu pinzell prodigiós, per deixar mapat ço que'l seduïa i que per nosaltres era impossible retenir. I veus ací, com tots aquests trossets selectes de Catalunya, ajuntats al igual que toia de flors acuradament escullides per un jardiner assenyat, ens els ofereix en una sala de l'exposició que al saló Witcomb de la capital argentina ha inaugurat suara l'artista. No parlarem pas de la tècnica i localitat del seu art, ja qui sap les vegades ellogiats ampliament pels crítics d'art i persones especialitzades; parlarem tan sols de la profunda impressió que ens han produït aquestes notes sobre Catalunya, fent-nos revifar tot aquell delit de que parlàvem al començament d'aquestes ratlles i que és el mateix delit que traspua en totes les obres exposades.

Sens cap mena de dubte, en els dibuixos i pintures d'En Macaya, per damunt de la seva tècnica depurada, per damunt de la seva escola d'un classicisme excel·lent, per damunt de l'artista íntegre, hi ha el català que ha volgut deixar eternitzada la bellesa de quelcom que sent ben seu. En cada una de les seves obres hi ha un tros de l'ànima de l'artista i un tros de cor del català. I és que un artista, per molt que ho sia, es impossible que arribi a la creació de l'obra definitiva si no es sent del tot identificat i no es daleix fonament per l'obra concebuda.

Les colors safirians d'aquell nostre cel, d'aquell nostre mar que l'espitlla, de les

El Pont del Diable, de Martorell

UNA EXPOSICIO DE PAISATGES DE CATALUNYA

sucoses prades olotines, de les colrades pedres llegendàries de viles i castells, les amatistes i els ònix del Montseny, les sinfonies gris i perla de les cingleres pirenenques, les carenes fistonades que resguarden Barcelona i les hortes fecundes del Llobregat, tupidetes totes elles de pinets rodons, en mig dels quals les cireres d'Arbós ofereixen el present de son fruit sangnant als endiumenjats caminants... totes aquestes coses i moltes més, amb la puresa cristallina de colors i tota l'ubriaguesa de perfums, son impossibles d'ésser traduïdes per hom que no sigui un artista català i de temperament excels com en Lluís Macaya.

Aquesta barreja de tradició, d'història, de llar, de virtuds i bellesa, de romanticisme i temperament; aquesta Catalunya que nosaltres sentim tan nostra, es sols per a iniciats i selectes, essent massa *veritat* tota ella per a servir d'esquer d'hostelers o d'agències de turisme més o menys internacionals.

Si Barcelona amb en Cardunets trobà el seu dibuixant, certament podem dir que Catalunya amb en Lluís Macaya ha trobat el seu artista, el que no sols deixa transplantades damunt les seves teles la bellesa copada, sinó que cada ratlla traçada i cada color posat ens semblen portar el ritme de les nostres cançons i el perfum salabros de la Mediterrània.

Una exposició contenint sols temes de Catalunya, sigui com sigui, per a nosaltres tindrà sempre un especial interès; però en aquests instants en que cap català resta indiferent al joc de cartrons que s'està disputant a les Corts espanyoles — on s'hi debat, si no la nostra emancipació nacional, al menys el regoneixement d'una sobirania autodeterminant, — com déiem, dones, en aquests moments el gest d'en Macaya té encara una nova valor. Sembla arribada l'hora de la nostra justificació de capacitat nacional en front del món i l'artista es converteix en *pioneer* d'una causa, al mostrar a Buenos Aires quines són les belleses d'aquella terra, avui tan sacsejada per la premsa mundial.

Les pintures d'en Macaya porten més adeptes i simpaties a les nostres aspiracions que la major part dels discursos i fullets polítics publicables, i una sola pinzellada exposada per en Macaya és suficient per diluir tots els escrits d'en Martín Fernández, per molt a lo Royo Villanova que siguin...

(Segueix a la pàg. 29).

L'Estartit, amb les muntanyes del Montgrí al fons

Sant Boi, la coneguda vila vora el Llobregat

Un carrer típic a la Pobla de Lillet

Teià, situat el bell mig de la comarca de la Maresma

SEU D'URGELL

Vista del Palau Bisbal, la Catedral i el Seminari de la Seu d'Urgell

Si volen gaudir de tot l'encís del Pirineu, visiten la Seu d'Urgell i Andorra. Així es llegeix en l'encapçalament d'unes postals de propaganda del turisme, i a dir veritat, podem dir que aquestes paraules són plenament justificades.

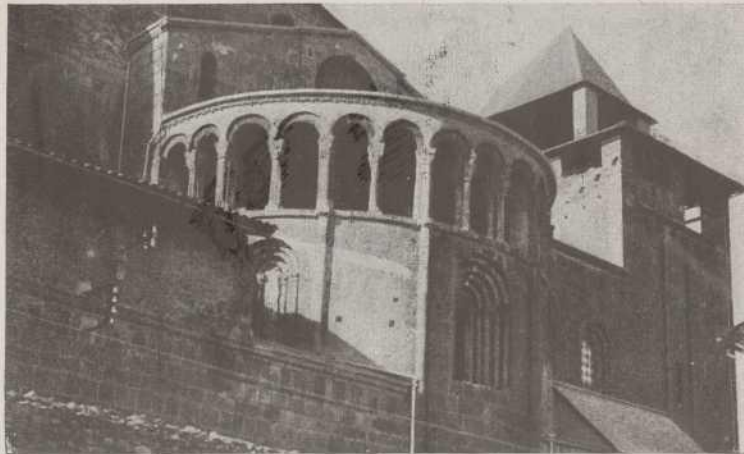
Hem parlat d'Andorra en números anteriors; parlem ara de la Seu d'Urgell, ciutat bellament situada al mig de la plana del seu nom, dominada per les altes serres, afrontació d'Andorra i l'enxinglerat Cadí; a la dreta del Segre, poc abans que se li ajunti el Balira, prop de Castelleiutat. Aquests dos rius fertilitzen les valls per on passen, les més atractives de les altes terres lleidatanes, i proveeixen la ciutat d'aigua excel·lent i abundosa.

La seva altitud aproximada és de 690 metres sobre el nivell del mar i la seva distància de Barcelona és d'uns 146 kilòmetres per bona carretera; 50 la separen de Puigcerdà; uns 17 d'Andorra; 118 de Calaf, l'estació de ferrocarril més propera, i

rondada per altes serres, clapejades d'aquí d'allà per una sèrie de punxaguts campanarets, coberts amb llicorella, demostratius de l'existència d'altres tants poblets; l'aire fresc i saní dels Pirineus; l'excel·lència i abundor de les aigües que brollen arreu, formen un conjunt de qualitats que difícilment trobaríem plegades en altres poblacions on, no obstant, el turisme o els estiuejants hi tenen més afició.

Amb tot, sembla que es comenci a reaccionar en el sentit d'una major aflluència de visitants, i això es degut — més que a res — a les majors facilitats actuals de locomoció, que la seva antiga escassetat, feien enutjós el viatge.

Alguns carrers del recinte

Absis de la Catedral

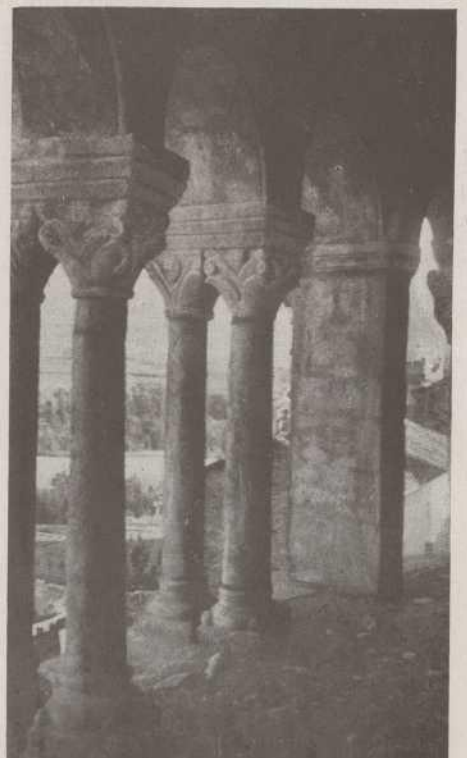
Frontispice de l'Església Catedral

falten molt pocs kilòmetres a construir de la carretera que va a Sort que comunicarà la Seu d'Urgell amb la vall d'Aran. Per la majoria d'aquestes carreteres hi ha establerts serveis d'autòmnibus que funcionen amb regularitat.

Té la Seu un aspecte completament diferent del de les altres poblacions d'aquelles comarques. El fet d'haver-hi guarnició militar, i un bisbat i Seminari, donen a una localitat de tan reduït veïnatge com aquesta, un caràcter tot particular que a l'esperit menys observador no passa inadvertit i fa que una vegada visitada hom en guardi el record per molt temps.

Però a més d'això, la Seu, com totes les capitals de comarca, té vida pròpia demostrada per la gran activitat comercial desenrotllada amb totes les poblacions d'aquella banda de muntanya.

L'art i la naturalesa, en un bell maridatge, donen a la Seu i als seus voltants un aspecte encisador. Tot un seguit d'arbres a banda i banda dels rius Segre i Balira; els tons verdosos de la plana en-

Galeria exterior de l'absis de la Catedral

El carrer Major

Entre els altars de diferents estils, hom ha d'esmentar els de Sant Ermengol i Sant Otts, i el gòtic altar major, de forma molt semblant al de la catedral de Barcelona. El trascor ha estat també modernitzat.

Entre els canonges que han format part del Cabildo Catedral, cal fer especial esment de Pau Claris, qui fou el que va proclamar per primera vegada la república catalana i va lluitar contra el govern de Felip IV de Castella en l'alçament de Catalunya de 1640.

Hom no pot oblidar de visitar la propera església romànica de Sant Miquel, on hi ha unes bellíssimes pintures del segle XII.

També cal fer esment de la Pietat, el Palau Bisbal i el Seminari. Aquest darrer va ésser bastit per butlla del papa Climent VIII en 1592; però l'actual edifici es deu al caràcter emprendedor del bisbe Caixal. Consta de tres grans cossos, espaiosa església, claustre i una bona horta al seu entorn.

L'origen de la Seu, ens és desconegut. En els primers temps de la reconquesta, es probable que els comtes d'Urgell hi es-

El típic carrer d'Auserall

vell porten encara, el segell de l'antigor, com els carrers Major i de Santa Maria, però els afores, a la part nova de la ciutat, n'hi ha algun, com el passeig de Tantuan, ample i ben cuidat.

L'edificació de la ciutat s'allarga en el sentit de N. a S. més que de l'E. a O. Quatre portes li donaven entrada: la del Nord, nomenada d'Andorra; la de l'Est, de Cerdanya; la de St. Agustí, al Sud, i la de la Princesa, a l'Oest. Dues són les principals places: la de Palau i la de Patalin.

Hem dit abans que l'art estava també representat en la població que descrivim. La prova la tenim en la catedral i l'església de Sant Miquel a ella propera. A més s'hi conserven valuoses joies i un arxiu d'excel·lent importància per a la nostra història de l'Estat Mitjà.

Dels edificis antics, la catedral és el que més crida l'atenció; consta l'interior de tres naus, més alta la central que les laterals, i un absis amb unes magnífiques columnates i capitells. Una restauració mal entesa féu desaparèixer el típic aspecte del temple de Sant Ermengol, convertint-lo en una prosàica església del segle XVII, treient-li aquell regust de les pedres velles que representen un art antic.

Portal d'entrada a la ciutat. Vestigi de les antigues muralles

tablissin la seva residència, que més endavant varen traslladar a Agramunt i darrerament a Balaguer.

La ciutat de la Seu ha gaudit d'importants privilegis, algun d'ells atorgat ja l'any 1165. En l'arxiu municipal es guarda un interessant exemplar del *Llibre dels privilegis de 1470 de la ciutat d'Urgell*.

També consta que en 1473 ja tenia constituïda la seva Casa Comunal.

Totes aquestes dades parlen bé prou de la importància que en l'antigor tenia la vetusta i progressiva capital de la plana d'Urgell.

Vista general de la ciutat

CRONIQUEES CATALANES

El senyor Macià dirigint la paraula als manifestants

Un aspecte de la plaça de la República durant el pas de la manifestació

ENGUANY la diada de Sant Jordi ha resultat mullada; el temps no es mostrà gaire generós amb la festa; la concurrència no fou tampoc tan nombrosa com altres vegades. A desgrat d'això, foren en nombre

creseut els que posaren domasos als balcons, i els colors de la nostra bandera barrada feien un lluït paper arreu de la ciutat. Al Palau de la Generalitat hi hagué els actes de costum: celebració de misses a la capella de Sant Jordi, i flors, moltes flors, i

La senyoreta Joana Ferrera, ellegida "Miss Poble Sec" en un festival organitzat pel Club Humoristic del Paral·lel

L'Andreu Damessón acaba de tornar a la pàtria nostrada. Els que durant la seva estada a Buenos Aires l'hem tractat de prop i ens havem honorat amb el seu afecte d'amic, sentim fonament l'absència del company, que sempre tenia a flor de llavi una agudesa oportuna i una broma de bona llei; mes, a l'ensems, sentim també una gran joia de pensar que, amb el retorn a Catalunya, En Damessón satisfà un dels seus anhels, potser el més car sota un doble punt de vista: com a patriota i com a artista, l'esdevenidor del qual és allà, entre els nostres.

Vet ací l'últim retrat del company dilecte a Buenos Aires, amb la seva senyora i llur filllet. Va ésser impressionat moments abans que el vaixell partís, quan l'emoció de l'hora darrera de la marxa ens tenia angoirat el cor a tots els que havíem anat a despedir-lo.

La reina dels Jocs Florals de Barcelona, senyora Josefina Mataró de Cunill, i la poetessa guanyadora de la Flor Natural, senyora Roser Matheu.

Reunió dels parlamentaris de la minoria catalana al Parlament abans de començar la discussió de l'Estatut

gran nombre de fidels que pregaven davant el patró de Catalunya.

Aquest abril, quan passareu, Sant Jordi feu reflorir les roses flamejants entre cinc camps daurats per feixes d'ordi; i aquestes quatre barres triomfants alceu-les sobre un cel blau d'enyorança on vós sereu l'estol de l'ideal, i esperoneu el cor amb l'esperança del foc que representa cada pal.

□ □ □

Pel mateix motiu esmentat abans, la diada del Llibre fou aigualida; però a la tarda el temps va millorar i les vendes de llibres tingueren moments intensius ben remarcables.

Representants de la Conferència Oficial Surera després de l'àpat amb que varen obsequiar obsequiar el director general de Comerç, senyor Carles Pi i Sunyer

Presidència del miting regionalista celebrat al teatre del Bosc el mateix dia de la manifestació Pro-Estatut.

La llibreria López, editora dels setmanaris *L'Esquella* i *La Campana*, fou una de les més visitades; així també la Catalònia, Maragall, Bastinos, Verdaguer i altres. Els llibres catalans han tingut la major venda. No direm el nom dels autors, perquè seria molt Harga la llista; sols que els llibreters han quedat contents del negoci.

□ □ □

No es pot dubtar, que Catalunya és una terra que dóna intel·ligències en tots els rams dels nostre saber, però d'una manera general inculca en la sang dels seus fills la

(Segueix a la pàgina 25).

Reunió de la Junta Superior del Patronat de Cambres de Comerç Americanes amb assistència del senyor Macià i dels cònsuls respectius.

Pompeu Fabra, president de Palestra, i els altres companys de Junta fent entrega al senyor Macià de més de 200.000 targetes Pro-Estatut.

EL TEATRE QUE JO FARIA

LA PLÀSTICA,
LA LLUM I ELS AGRUPAMENTS

SENYORS: Un matí va venir l'amie Ribas a demanar-me, de part de la J. D. del Foment de les Arts Decoratives, que els donés una conferència sobre teatre. Jo no m'hauria atrevit mai a proposar-ho, car no sé si les meves apreciacions, absolutament personals, us podrien interessar; però com que m'ho varen demanar, em va semblar que fóra descortesia no acceptar-ho. Pensant que més que no conferència faria una conversa entre amics, als qui plau parlar de coses de teatre. Els faré, doncs, un resum del teatre que jo faria, del teatre ideal que jo anhelo, sense que això vulgui dir que jo hagi assolit el meu bell somni.

Abans de començar us he de fer una observació: cap de les meves apreciacions no implica ni la més mínima desconsideració per a les obres passades. Malfieu-vos d'aquells que diuen: — Fins avui no s'ha fet res. El que podia passar en altres temps, ara cal arreconar-ho a les golfes dels mobles vells. — Qui diu això, o és un inconscient o parla de mala fe; en tot cas és un pretensió que no gosa dir que fins que ell ha vingut al món la humanitat no ha produït res de bo.

Els nostres predecessors van fer coses que han estat i continuen estant molt bé; el que hi ha és que una pila d'invents moderns han simplificat la tècnica, o han aportat mitjans nous i han obert horitzons desconeguts, especialment en la presentació escènica.

Les transformacions degudes als elements

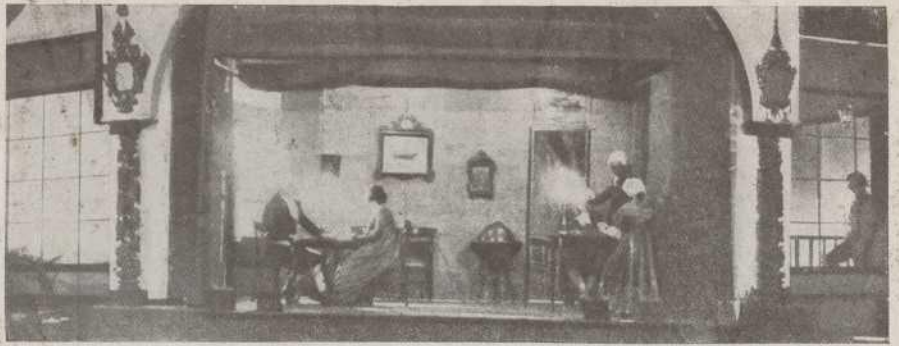

"Sota la tenda", drama oriental. Alçada del marc escènic en el teatret de l'Estudi Masriera.

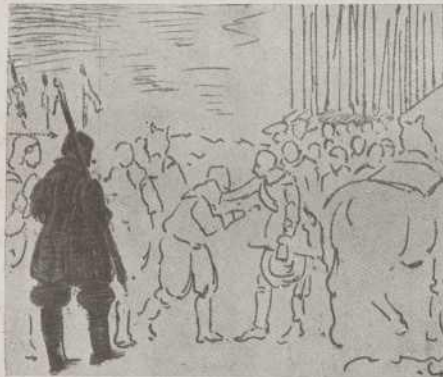
de què ara disposa el teatre, són les que m'han inspirat algunes consideracions que, repeteixo, no m'impedeixen admirar el que han creat els altres.

Es clar que parlant de teatre seria lògic que comencés parlant de l'obra literària; però, ultra que ja n'he de parlar pròximament en un altre lloc, he cregut que davant dels companys de les Arts Decoratives era millor començar per la part que més els podia interessar i que és, en el meu concepte, les realitzacions plàstiques.

Començaré, doncs, parlant de l'edifici-

Escenificació de "La Bourse", de Balzac, la primera obra que va representar la companyia Belluguet al teatre Triptic

Escena del quadro "Les llances", de Velázquez. Proporción de les figures a l'altura del quadro.

teatre i de l'escena tal com jo els faria.

Jo considero que hauria d'haver-hi dues menes de teatres: el teatre per a comèdia i el teatre per a espectacle. O amb altres noms que vostès entendran perfectament: teatre de figura i teatre de paisatge. Tant la sala com l'escena de l'un i de l'altre han d'ésser diferents. La relació de l'obra, no solament amb l'escena, sinó fins amb la sala, és de tanta importància que una obra pot fracassar per desproporció amb el local. Quan jo era adolescent recordo haver assistit a l'èxit immens d'un

Escena de "Impressió dels Dies Sant a Jerusalem"

"Les precioses ridícules", de Molière. Alçada màxima del marc escènic a l'Estudi Masriera.

"Orfeus", de Gluck, al teatre Líric, que havia naufragat al Liceu. Aquest fet s'explica perfectament; ni l'escenari ni la sala del Liceu no són fets per escoltar les finíssimes harmonies de la música de Gluck.

En Martínez Sierra em deia que una temporada que va fer al Novetats li va fer malbé els actors, que es van acostumar a forçar la veu, a exagerar les actituds i varen perdre aquells matisos del diàleg que són l'encant de l'oïda en les sales petites.

Per dissort, a casa nostra, els teatres han de servir per a tot: són com aquells trempaplomes que tenen ganivet, tisores, tirabuixó, llima, punxó i martell; i ni el martell pica, ni la fulla talla, ni la llima serveix, ni el punxó forada. En molts s'hi fa comèdia i sols una tercera part del públic sent les paraules i veu l'expressió dels rostres.

D'aquest teatre de comèdia és del que vull tractar: el teatre d'espectacle el deixarem per a una altra ocasió. També deixaré l'aspecte comercial, perquè totes les teories per a omplir els teatres les considero inútils davant de fets que desmenteixen les més velles experiències. El favor del públic és un secret, que sols certs privilegiats endevinen per intuïció... fins el dia que s'equivoquen.

Parlaré, doncs, del teatre de comèdia que jo faria, sota el punt de vista solament artístic.

La sala d'aquest teatre seria relativament petita, perquè s'ha de veure bé i s'ha de sentir bé des de qualsevol lloc.

Com que l'escena ha d'ésser plana, és la sala la que ha de dur la pendent. La inclinació del sòl ha de permetre als espectadors veure tota l'escena. Si aquesta

Esquema d'un fragment d'una composició de Watteau. El paisatge domina a les figures

El cap de la Venus de Milo il·luminat per damunt, somriu lleugerament

El mateix cap, il·luminat per sota, té una expressió melangiosa

és en forma de tríptic no hi haurà llotges de prosceni.

Segurament en el meu teatre els pisos no podrien tenir gaire alçada perquè la diagonal que marea la visual des del fons de l'escena daria una resultant bastant baixa. Però no hi fa res: la massa alçada obliga l'escenògraf a fer uns equilibris de perspectiva que perjudiquen la simplicitat, i els actors vistos per sobre perden la gràcia de les actituds.

Com he dit, les taules han d'ésser perfectament horitzontals. Antigament es feien amb una pendent bastant pronunciada, que cada dia ha estat menor, fins ara que tot-hom es va convenent que, per moltíssimes raons, no han de tenir cap inclinació. Darrerament, la reforma de l'Odéon de París, que ha estat considerada com un encert, ha fet l'escena perfectament plana.

Potser en les escenes fetes a l'antiga, ara hi sobren més coses que no pas n'hi manquen. Quan la il·luminació es feia amb candeles eren indispensables els varals davant i darrera dels bastidors i rompiments, i era necessària la bateria que els castellans continuen anomenant *candilejas*, segurament perquè eren un rengle de *candiles* o de candeles.

El gas va perfeccionar la il·luminació, però emprant la disposició antiga. Aquesta disposició de la llum va fer dividir en 4, 5 o 6 parts que se'n var dis *caizes*. Cada caixa comportava un parell de bastidors laterals i la bambolina que els tancava. Cada bastidor portava darrera un rengle vertical de llums que se'n deia *varat*, i la bambolina n'amagava un d'horitzontal que se'n deia *hers*.

Tots vosaltres haureu vist, encara avui dia en molts teatres, l'eterna bambolina de fullatge retallat que serveix per a amagar la renglera de llums i per a tapar la forada.

Quan es va instal·lar l'electricitat dins dels escenaris, es va continuar la mateixa disposició del gas, que, com he dit, era semblant a la de les candeles; però de mica en mica aquesta disposició s'ha anat allunyant de la forma primitiva per a aprofitar els immensos avantatges de simplificació que permet l'electricitat i dels quals parlarem en ocupar-nos de la llum.

Avui dia, podent fer arribar la llum a la distància que es vulgui, la disposició de l'escena pot ésser molt més senzilla; pot quedar més lliure i no cal una divisió sistemàtica.

En el *teatre de figura*, la figura de l'actor i, més que res, l'expressió del seu rostre, s'han de considerar com a elements més aviat principals. El que vol dir: que aquests elements agafaran més valor, com menys empetitits quedin per l'ambient que els volta. Per això l'alçada del quadro que emmarqui l'escena no pot passar de tres metres. Si mirem els quadros dels pintors

de figura que en llurs composicions, més o menys teatrals, han volgut donar un especial relleu a l'expressió de les cares, veurem com quasi mai l'alçada de la tela no ha arribat al doble de les figures de primer terme.

En el quadro de les *llances* de Velázquez, per exemple — que és dels pocs quadros grans on l'expressió dels personatges té un valor — la relació de la grandària dels caps amb la del quadro és superior a la de l'escenari més petit. I si prenem Paul Veronès com a exemple, veurem que quan vol donar valor als personatges talla la composició i deixa fragmentària l'arquitectura i, en canvi, quan la figura és sols un ornament decoratiu de conjunt, l'element arquitectural domina la composició.

Vegeu també com es fan els retrats: per concentrar l'interès en l'expressió o en la semblança, es pinta solament el bust, i així que s'amplifica la composició aquestes condicions es dilueixen. Per això, si en el teatre volem la figura com a principal element d'interpretació, d'expressió i àdhuc de decoració, haurem de sacrificar-hi el mare.

El meu escenari, doncs, tindria una alçada relativament petita.

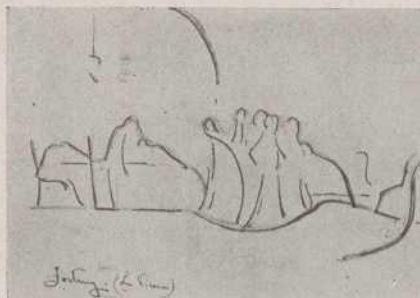
(Segueix a la pàg. 28).

Quart acte dels "Vitralls de Santa Rita", on es palesa l'importància de la llum i el color.

Agrupament en el "Retablo de las Maravillas", de Cervantes

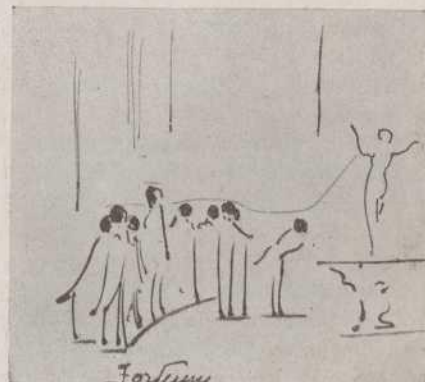
Arabesc d'una composició de Fortuny

Tercer acte dels "Vitralls de Santa Rita"

Agrupament en el final del primer acte de "La Sàvia"

Altre arabesc d'un quadro de Fortuny

LLIBRES, LLIBRES, LLIBRES!

ELS LLIBRES CATALANAS

Per C. A. Jordana

Un petit treball estadístic fet a base dels comentaris sobre llibres que tinc l'honor de fer a *L'Opinió*, em permet d'establir com a mitjana la rebuda d'un llibre català cada tres dies. Tenint en compte que encara hi ha autors i editors que no acaben d'adonar-se ben bé de la importància que tenen els meus comentaris, ni per això deixen d'enviar-me llurs llibres, podem afirmar que surt un llibre català cada dos dies.

Això demostra que la producció del llibre català no ha estat en cap moment escanyada per aquella crisi del llibre de què es parlava tant dies enrera i que avui rebrà sens dubte el cop mortal amb un buidament general de llibrereries produït pel delit general de fer-se una cultura.

Però encara no és aquesta la demostració més falaguera de l'estadística esmentada. Ho és molt més de constatar que dels cinquanta llibres de què he parlat en cinc mesos (novelles, contes, versos, teatre, llibres de política, traduccions, etc.), n'hi ha ben bé una trentena de bons, per una quinzena de mediocres i cinc de francament dolents. Trenta llibres bons entre cinquanta! Vetací un alt nivell de qualitat del qual fa ben poc temps que podem envanir nos.

I entre els trenta volums distingits remarco la presència de quatre novel·les ben llegidores i, cosa que té més mèrit encara, la de cinc llibres de versos dignes de tota consideració.

Ja veieu, doncs, que no cal pas que compreu llibres catalans per patriotisme. Teniu un motiu de fer-ho molt més adequat: el fet d'haver-hi molts llibres catalans que mereixen d'ésser comprats. L'home que llegeix els diaris ja sap prou per a orientar-se en la gran festa llibresca d'avui. Que triï segons el seu gust. Jo li puc assegurar que hi ha coses dignes d'ésser triades.

Editors i llibrereries han estat tota la setmana preparant-se per a aquest dia en què un sant Jordi desclericalitzat ha de matar el cuc de la ignorància. Fem un petit repàs de l'activitat editorial i llibrera. Potser tindrà la virtut de eridar l'atenció del lector amatent vers allò que li manca.

La Llibreria Catalònia llança al mercat dels llibres una producció característicament variada. En *Vint anys* Carles Soldevila recull les poesies dels seus vint anys. En *El*

cinema soviètic, l'eminent crític cinematogràfic Josep Palau mostra la seva erudició a base de la formidable tasca dels russos en el terreny del film. *La batalla de la vida*, de Charles Dickens, continua amb el volum vint-i-unè la popular Biblioteca Univers. A. Balart i Rialp, en la seva *Sinopsi mistralenca*, aporta dades precioses per a l'estudi dels orígens del Felibrige. El doctor Serra i Hunter publica un volum d'assaigs dins la sèrie *Filosofia i cultura*. Salvador Espriu dona al públic la segona novel·la: *Laia*. Una nova novel·la de Roig i Raventós fa sospitar pel títol, *Colístia*, que el seu

Daudet. La Protectora de l'Ensenyanga Catalana una bona colla de novetats escolars. La llibreria Ariel, *La tornada*, d'Alain Gerbault en la traducció de M. Baltà.

Si l'home que vol comprar llibres s'estima més, que no les novetats, els productes tradicionalment acreditats del classicisme, trobarà un bell assortit, en català, d'obres d'autors famosos entre les publicacions de la Fundació Bernat Metge: Lucreci, Ciceró, Plutare, Ovidi, Plató, etc., en un català modèlic i saborós, digna dels paladars literaris més refinats.

Menges semblants pot trobar el gormet literari en les publicacions de l'Editorial Barcino, que en *Els clàssics del món* edita les obres de Shakespeare, Molière i Mistral, i en *Els nostres clàssics* les obres cabdals de la nostra literatura antiga. D'aquesta editorial són també, en la seva *Col·lecció Popular*, els resums geogràfics de Pau Vila, que tant han contribuït a fer conèixer als catalans la terra catalana, i els volums gramaticals de Pompeu Fabra que insinistren en l'ús dreturer del nostre idioma. I a tots els qui vulguin aprendre ràpidament la nostra gramàtica i adquirir-ne l'habitut per a escriure un català natural i correcte, convindrà d'adquirir *Els exercicis de Gramàtica Catalana*, de Jeroni Marvà, que han estat adoptats com a llibres de text pels nostres millors professors de gramàtica.

Heu vist quin bell panorama? Llibres i més llibres! De tots colors, mides i menes! Trieu i remeneu! Però no us descuideu d'adquirir. Podeu estar segurs que avui hi ha despeses a fer que us seran un estalvi.

NOTES DE LA DIADA DEL LLIBRE

Amenaça de pluja. I després de l'amença, la pluja. Es veu que al cel li tenen antipatia a Sant Jordi, tal vegada perquè matava les aranyes amb llança. I es veu que el cel és enemic dels llibres.

□ □ □

S'han venut més llibres que l'any passat. Malgrat la crisi, d'aquesta crisi que molts es complauen en exagerar. Això és un bon senyal.

□ □ □

Quan la pluja era més forta, i el llibreter d'una parada humil procurava salvar els llibres de l'aiguat, se li ha apropat un home, demanant:

—Que tindrieu el *Naufreges*?

Artística decoració de la llibreria López, on editen "L'Esquella de la Torratxa" i "La Campana de Gràcia", feta per l'escenògraf S. Alarma.

autor continua la trajectòria literària per on s'ha desenvolupat fins ara.

Una cosa semblant del seu autor fa pensar pel seu títol, *Marta la fatídica*, la nova novel·la de Tomàs Roig i Llop. Es editada per l'Editorial Políglota, que també acaba de llançar al mercat una quarta edició de les *Nocions de puericultura*, del doctor Roig i Raventós.

La Llibreria Espanyola, que organitza la tasca i la festa amb l'ajut de l'escenografia, amenitzarà la venda amb discursos d'auter i gràcies d'actrius. Acaba de publicar *Fer la justícia i per la llibertat*, obra de Lluís Capdevila, dedicada a glossar els darrers esdeveniments polítics, i una novel·la de Domènec Guansé, *Les cadenes d'Eva*, on l'autor analitza la vida d'una noia i d'un poble amb la tenacitat de propòsit que el caracteritza.

Les Edicions Proa ens ofereixen *Era una dona com les altres*, de Trabal, i *Safo*, de

CRONIQUE S CATALANES

(Ve de la pág. 21)

No sabem si era un ingenu o un bromista. □ □ □

Qui n'ha comprat més han estat els obrers, els petits empleats, les classes humils. Com cada any. Com sempre.

Els senyors — els que van disfressats de senyor — els rics, en poden comprar cada dia. Però no en compren mai.

I si algun d'ells en compra, els altres rics el tenen per boig.

□ □ □

Jo signava els meus llibres en una llibreria de la Rambla. Un comprador m'ha presentat un exemplar del *Quijote*.

—Aquest no us el puc signar perquè no és meu — li he advertit.

—Ah, doncs si no és amb dedicatòria no el vull.

I jo, perquè aquell home no se n'anés sense el llibre, li he dedicat el *Quijote*.

□ □ □

Salvador Alarma havia ornat la llibreria de *L'Esquella de la Torratxa*, una de les més populars de Barcelona, si no la més popular. Fou la que tingué més gent durant tot el dia. I la gent deia:

Aquests s'enduran el premi.

Però el premi no fou per a la llibreria de *L'Esquella de la Torratxa*.

□ □ □

La Cambra Oficial del Llibre celebra cada any un concurs d'articles periodístics per a premiar el que més bellament canti les excel·lències del llibre. Molts anys — com aquest — fracciona el premi d'una manera ridícula.

No conec els articles premiats aquest any, que són deu. Però sé que un amic meu va lliurar-ne un digne del premi. I ni tant sols ha estat esmentat. Qui forma el Jurat d'aquest concurs d'articles? També són editors? Tampoc ho haurien d'ésser, puix molts d'ells no saben ni llegir. Si en sabessin no publicarien les coses que publiquen.

El Jurat d'aquest concurs hauria d'estar compost d'escriptors i no d'editors.

Altrament, el concurs sembla mal orientat, mal plantejat. Molts dels que hi prenen part ho fan únicament esperonats pel desig de guanyar fàcilment les mil pesetes del premi. I no tenen cap amor al llibre.

El premi s'hauria de donar a l'escriptor que, durant l'any, s'hagués preocupat més del llibre i de la seva difusió. I d'aquesta manera hi guanyarien els escriptors i el públic. □ □ □

En una llibreria de la Rambla uns escriptors parlaven al públic. I el públic els escoltava amb devoció i respecte.

Però un home — hi ha d'haver de tot, llastimosament — digué:

—Semblen arrencaqueixals.

Ja ho eren: arrencaaven el queixal de la bestiesa, aquest queixal que costa tant d'arrençar! □ □ □

El Dia del Llibre a mi em fa tristesa. Perquè només és un dia a l'any.

I hauria d'ésser cada dia de l'any.

Lluís CAPDEVILA.

matèria patriota, que la fa distingir de les altres races de l'Ibèria.

La manifestació per ratificar la seva voluntat en pro de l'Estatut fou una prova ben palesa del sentiment patriòtic que nia en tots els cors catalans. Quants hi eren? No és possible donar el nombre exacte dels manifestants. Aquests actes sols es veuen de tard en tard, en l'espai d'un segle. Hi desfilaron milers i milers d'ànimes, que molts fan pujar a la xifra de més de dues centes mil, però jo crec no mentir si dic que tots junts érem més de mig milió.

L'acte començà a tres quarts de dotze, i eren dos quarts de tres de la tarda quan va acabar la desfilada dels manifestants.

L'imponent manifestació fou una prova de la ferma voluntat de Catalunya, que vol l'integritat del seu Estatut.

El president de la Generalitat va finir el seu discurs dient que està disposat, per Catalunya, a tots els sacrificis, i després de dir que faria el màxim esforç per a que l'Estatut fos aprovat a Madrid, exclamà amb energia: "I si així no fos, que Déu ajudi a ells i a nosaltres!" Aquests darrers mots provocaren una pluja d'aplaudiments entusiàstics, visques i cant de "Els Segadors", que duraren llarga estona.

El nombre d'adhesions d'arreu de Catalunya i estranger fou extraordinari, i la voluntat del poble és de no deixar-se doblegar per cap mena de transacció.

□ □ □

Hem passat la festa del primer de maig. Catalunya ha donat una nova prova del seu civisme; una prova ben palesa d'ésser un país vestit a les normes del països més avençats de cara a Europa. En molts indrets de la península Ibèrica, els elements revolucionaris han fet de les seves. A casa nostra, la gent del nostre poble, el que vol és treballar i viure en pau i tranquil·litat. La nostra massa obrera, no és gent de moure brega; és una raça diferent de la forastera que ve d'altres terres i que és la que desacredita, puix els atracaments, erims i disturbis sempre són portats a cap per gent no catalana, alguns cops fins per elements que han desempenyat càrrecs policíacs de l'Estat espanyol.

□ □ □

La corrent desvetllada arreu del món exagerant el proteccionisme duaner ha dificultat en gran manera la solució del problema de la qüestió surera, i per tal de veure si s'hi podia arranjar alguna cosa hom va convocar a una conferència els elements interessats, la qual es va celebrar presidint-la el senyor Carles Pi i Sunyer, director general de Comerç.

□ □ □

Milers i milers de targes, de les editades per Palestra, han arribat al Palau de la Generalitat demanant als diputats catalans

que no deixin retallar res de l'Estatut, perquè el poble català el vol íntegre i tal com el va votar.

□ □ □

Per tractar dels problemes que afecten a l'intercanvi comercial amb les repúbliques americanes es va reunir la Junta Superior de les Cambres de Comerç de tots aquells països en l'estatge de la Casa d'Amèrica.

□ □ □

El govern de la Generalitat ha convertit les oficines d'Orientació Professional de l'Escola del Treball, en Institut de Psicotènia. Això té una doble importància i una una doble significació. L'Institut d'Orientació Professional, creat per la Mancomunitat i per l'Ajuntament, germen ple de vitalitat, va ésser destruït per obra de la dictadura i convertit en una simple oficina.

No obstant, els elements que el constituïen i els que després s'hi han anat incorporant, han realitzat, al marge de la tasca oficial, una labor que sobrepassa enormement l'enquadrament d'aquella oficina, i els seus treballs han adquirit un alt prestigi a la resta d'Espanya i a l'estranger. A Espanya, tot el que s'ha fet en el camp de la Psicotènia, ha sortit de Barcelona i del nostre Institut. A l'estranger, els seus elements han presidit diversos Congressos — el darrer, el de Moscú, — i han reunit a Barcelona dos congressos internacionals de Psicotènia.

La decisió del Consell de la Generalitat, té, doncs, un doble valor: té el valor d'un acte de restitució i de continuació d'una llarga tradició oficialment rompuda, i mirant al futur, marca la possibilitat de desenvolupaments cada dia més amples que consolidin i multipliquin el prestigi internacional que ha assolit Barcelona en aquest ordre d'estudis.

□ □ □

En la darrera reunió de la comissió organitzadora de l'Aplec de la Sardana, va donar-se compte de les diverses sardanes rebudes de diferents autors per a ésser estrenades en l'aplec del dia 5 de juny.

Han estat contractades per aquell dia les coples "Barcelona"; "La Principal", de Bages, i "La Selvatana", de Cassà de la Selva.

Per les impressions rebudes, tot fa creure que l'aplec d'enguany en reprendre's després de nou anys d'interrupció, assolirà un èxit extraordinari, i, per a contribuir-hi, són algunes les entitats excursionistes que han manifestat l'acord de no organitzar cap sortida per aquella data.

M.^a del Carme NICOLAU.

Ens cal felicitar la nostra col·laboradora per haver obtingut l'englantina de vermell per la poesia "El camí de l'amor", i un altre premi per un treball en prosa en els Jocs Florals del Rosselló d'enguany.

GLOSSARI DE L'HORA CATALANA UNA NECROPOLIS ROMANA

P E R J . M A S D E F L I X

(Ve de la pàg. 14)

XLIII

EN la vida d'una persona, com en la d'una corporació, 75 anys signifiquen un esdeveniment. El fet té, però, més o menys ressonància, segons la condició social o representativa del qui es troba en aquest cas. No té la mateixa transcendència, sens dubte, si es tracta d'un ciutadà de condició anònima, que si es tracta d'un personatge de representació, o influències reconegudes. La celebració, en un o altre cas, queda reclosa en el cercle familiar, o adquireix contorns de caràcter públic.

Igual cosa passa amb les corporacions. En arribar a una commemoració d'aquesta naturalesa, n'hi haurà que la celebraran circumscisos al rotllo dels seus adherents, mentre que altres interessaran a tota la comunitat, o població, pel caràcter ampli i elevat de les finalitats socials que descapdelli.

Ens suggereix aquestes consideracions la circumstància d'haver arribat a un nombre tan considerable d'anys una de les institucions catalanes de Buenos Aires. Institució respectable pel seu nom i pel seu objecte, havem pogut comprovar que una commemoració tan assenyalada com la que ha celebrat, no ha tingut la virtut de commoure a la col·lectivitat nostra, ni ha sortit dels límits reclosos de la sina familiar en què es mou. I tingui's en compte que es tracta d'una entitat que pel seu caràcter d'utilitat pública deuria interessar a tots els catalans que ací resideixen.

Fóra digne d'esbrinar el per què aquest interès no s'ha desenrotllat després d'una actuació de setanta cinc anys i per què una institució d'aquesta mena no compta amb l'adhesió absoluta dels nostres compatriotes. Si les seves finalitats són ben respectables per la condició benèfica que ostenten i es innegable que els ha portat a terme honesta i rectament, com s'explica el fenomen exposat? No aconpleix la corporació els seus deures? Hem dit que era innegable. Ho fa amb l'amplitud de mireres i en concordança amb els temps que vivim? Això, potser, és ja discutible. Se gueix les inspiracions dels seus benemèrits fundadors? També fóra aquest un punt digne d'estudi.

Es segur que aquells abnegats catalans que a mitjans del segle prop-passat fundaren a Buenos Aires una associació de socorsos mutuels, sentien l'anhel de veure acoblats en la seva sina, anys enllà, a tots els connacionals que per voluntat, per atzar, o per dissort, vinguessin en aquesta terra, on poguessin trobar-hi un perllongament d'aquelles germandats tan arrelades a casa nostra. En aquesta germandat

trasplantada hi trobarien remei per al cos i conhort per a l'esperit, dintre d'un ambient familiar, pairal, com ho demostra la seva definició d'associació catalana posada sota l'advocació del símbol més significatiu i més preat que té Catalunya: la Verge de Montserrat. I aquest anhel que enclòia un esperit s'haurà conservat sempre? Què s'ha fet per atreure a la munió de catalans que aquí venien, sobretot en els anys que l'immigració era abundosa? No se'ls han posat obstacles mantes vegades, en lloc d'obrirlos les portes de bat a bat? Quants de catalans no han arribat amb una llarga actuació en les germandats de Catalunya i no han trobat cap reciprocitat en la similar d'ací, perquè no existia cap relació entre elles, perquè aquells homes passaven d'una edat estatuïda, encara que fossin forts i sans, perquè només se'ls demanaven obligacions, però no se'ls donaven drets!

I així es dóna el cas inversemblant d'una institució que arriba als 75 anys de vida i compta solament 1.500 associats. Quants catalans hi ha a Buenos Aires? Algú fa arribar-los a proporcions fantàstiques. No siguem tan exagerats i posemos a un terme mig; calculem-ne vint mil. Fóra demanar molt que un cinquanta per cent formés part de la corporació mutual que tinguéssim formada? Se'ns dirà que això no és important, perquè l'institució que posseïm, malgrat el reduït nombre de socis que compta, és rica. Què en farem d'això? Més valdria que en fos menys, però que socorrés a uns quants milers de compatriotes, en lloc de prestar serveis només a uns quants centenars. Així acompliria les finalitats d'ordre col·lectiu que li imposa la seva constitució i l'esperit que, indubtablement, presidí la seva fundació. Que sota aquest darrer aspecte també hi hauria quelcom a dir. Una entitat que té una definició determinada, que no és amorfa com un conglomerat cosmopolita, té el deure de no oblidar les característiques racials que formen la seva essència. I aquests deures són, dissortadament, negligits sovint i del tot. La temença a infringir disposicions estatutàries, tal vegada comprensibles en l'any 1857, però sense raó d'ésser en 1932, fa mantenir en oblit sentiments i creences. Tals com la preterició que sofreix la nostra llengua mare, sense voler esmentar la manca de glorificació a Nostra Dona Moreneta, com si la seva advocació fos tan sols de nom. Aquest manecament no deuriem fer-lo mai corporacions que aspirin a tenir una influència en la col·lectivitat a la qual pertanyen, amb major motiu quan tenen un caràcter respectable per la seva antiguitat.

24 de gener de 1932.

Barcelona, va denunciar-ho a l'Ajuntament.

Després dels tràmits obligats, que no importen al cas, va anar en representació de l'Ajuntament a girar una visita d'inspecció sobre el terreny el docte don Agustí Duran i Sontpère, director de l'Arxiu Municipal Històric de la ciutat, el qual, en veure tot seguit la importància de la troballa, va comprendre que la tasca queia de ple en la labor que està encomanada a l'Institut d'Estudis Catalans, i en vista d'això l'Institut va fer-se'n càrrec i va confiar els treballs d'excavació al tècnic de la casa don Josep Colomines i Roca, persona molt destra i versada en assumptes d'excavacions arqueològiques, que s'ha guanyat un nom practicant-ne diverses a Calceit, a Mallorca i a distints punts de Catalunya.

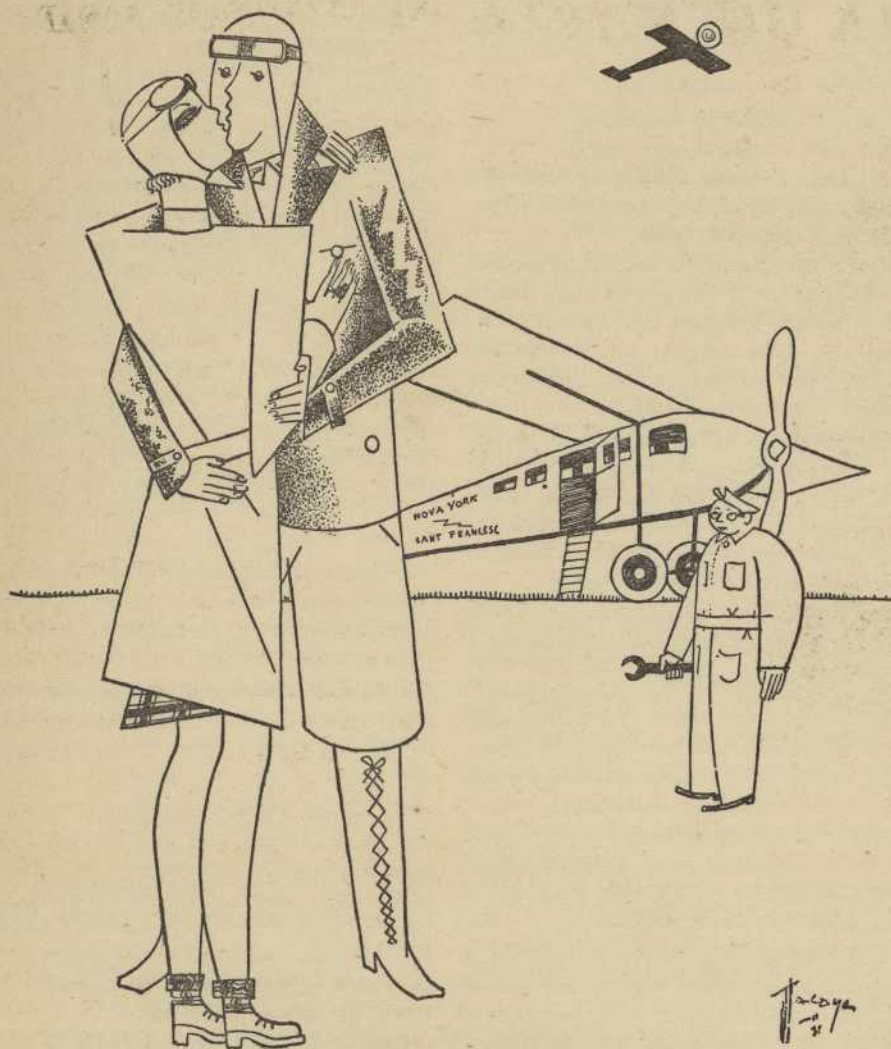
Es tracta, segons sembla, d'una necròpolis romana, que es remunta al segle III o VI de la Era Cristiana, de les excavacions de la qual no resulta altra cosa sinó que allí es varen enterrar els cadàvers d'un poble o d'unes quantes cases disperses pels seus voltants, encara que de cap manera han aparegut fins ara vestigis d'aquestes cases.

Passen de vint les sepultures que s'han trobat, però la cosa particular es el desconeixement en que s'està d'un poblat en aquells verals, i el rar és que no se'n robi cap petjada, ni tant solament l'església on es congregaven els moradors allí sepultats, perquè, quant a religió professada per ells, no hi ha dubte que es tracta de gent que professava la religió cristiana, ja que per aquells temps havia estat sembrada la fe de Crist en aquesta ciutat de Barcelona i rubricada amb sang de màrtirs.

Resulten d'una interès interès extraordinari aqueixes troballes arqueològiques, perquè per primera vegada es tenen notícies d'un poblat romà prop del nucli principal que era a Barcelona i altres punts circumdants.

El que falta trobar és el punt on vivien aqueixos éssers sepultats, i en el suposat que es tracta d'una necròpolis cristiana, els vestigis de la capella o catacumba on es reunien per celebrar les llurs festivitats religioses o actes del culte.

I ja de seguida, Déu vulgui que, almenys, per indicis, que a l'últim portin a una total possessió de la veritat, pugui explicar-se la veritable naturalesa d'aqueix poblat, d'aqueix petit poblat, que sens dubt havia d'ésser-ho, i averiguar si tenia vida pròpia i si era un nucli ben format de població o si, pel contrari, es tractava de cases de pagès.

L'AMOR EN ELS NUVOLS

PER M. BANDRANAS PALA

DIBUIX DE LL. MACAYA FILL

Sí, demà; demà mateix. Fred mirà a Ethel. La mirà com hauria mirat una rebequeria del seu gosset de Pomerània.

—I bé, capriciosa Ethel; demà, demà mateix, el vostre Fred us complaurà el desig.

—Ja ho saps: d'un vol a Hawai.

—Es un xic llarg, ocelleta.

—Fins a Hawai, dic.

—Fins a Hawai, ocelleta.

—M'agrada que em diguis ocelleta. Perquè no m'ho dius sempre?

—No t'ho diré més.

—Per caprici, també?

—Per caprici.

—Doncs vull que el descens sigui a Honolulú, a la mateixa capital. Ho sents?

—I és clar que sí... Baixarem a Honolulú i allà on tu manis.

—Doncs no, no vull baixar-hi, ni vull que em concedeixis tan fàcilment el que et demano.

—Pensa que manes, no demanes.

—Qui t'ho ha dit?

—El teu to, la forma de expressar-te.

—No permeto que et burlis de mi.

—Mai no he gosat, ni mai no ho gosaré.

—Perquè ho dius amb aquest somris irònic? Fred, Fred!

—Els nervis?... Fujo!..

—Sí, fuig, fuig; o si no...

Escenes com aquesta es repetien una infinitat de vegades al dia. Ethel i Fred es conegueren en un viatge per l'espai. Una matinada boirinoso sortien de Nova York cap a Sant Francisco de Califòrnia, en un dels avions que feien el creuer al Pacífic. Els dos sentien la mateixa passió per les altures, i els dos, en el curs del llarg trajecte, s'entengueren tan bé, que a l'arribar a destí havien concertat ja el casori. Ethel, que era filla d'un riquíssim botifarrer de Búffalo, havia maridat quatre vegades. Tindria uns vint-i-cinc anys. En realitat, això dels anys seria el de menys si ella no hagués pensat d'arribar als trenta amb una dotzena de divorcis.

Fred, per la seva part, no havia pas per-

dut el temps. L'únic desavantatge que li duia a Ethel, era en l'edat. En quant a divorcis, els podia comptar ja amb els dits d'una mà. Els dos també coincidien admirablement en què el matrimoni era un joc divertidíssim, sempre que se n'assaborís l'agredolç del divorci. Sense aquest punt fonamental, el matrimoni, per ells, no era altra cosa que un vulgar sac de gemecs, amb la desesperant particularitat que per a desinflar-se, un dels consorts, fatalment, havia de morir-se. Aquesta era l'opinió de Fred y d'Ethel. Ara els dos feien els primers assaigs per a deslligar-se. Tanmateix ja començava a ésser hora, i en pressentir-la, es cercaven les pessigolles per mitjà d'algun pretext o futesa.

□ □ □

—I bé, Ethel; anem a pams. Abans d'emprendre el viatge, contesta'm amb tota franquesa. Estàs cansada de mi?

—Sí et dic que sí, ets capaç de suspendre'l.

—No et precipitis.

—La pregunta és clara.

—I terminant.

—I doncs?

—Crec que estàs perdent el temps amb subterfugis.

—Tu n'ets mestre.

—I tu una deixeble ben aprofitada.

—No ens entenem...

—Massa!

—Massa? Explica't.

—Sí, Fred, sí. Els dos estem d'acord, completament d'acord... Tu em demanes que et contesti si estic cansada de tu. Jo no et faig la mateixa pregunta per considerar-la innecessària, infantil.

—Què vols dir?

—Que et deixis de futeses. Aquestes coses no es pregunten mai. Es comprenen i es callen.

—I si no?

—Es fan ridícules, insuportablement ridícules.

—No t'excitis.

—No em provoquis.

—T'estimo.

—Jo, no. Em creus?

—Sí. I tu a mi?

No.

Bob, el mecànic, interromp el diàleg i avisa que té l'aparell a punt.

Ethel i Fred, en baixar l'escalinata que dona al petit aeròdrom, acosten les cares i ajunten els llavis. Un xic més enllà, Bob fa el que no ho veu, girant-s'hi d'esquena.

□ □ □

En ple vol, l'avió fa una tombarella en l'espai i es precipita furient com una fletxa, clavant-se a la terra.

Algú ha corregut en auxili de les víctimes. El pilot, amb el pit esbotzat per la sotragada del volant, jeu el son etern. Una dama moribunda, abraçada al cos exànim de l'acompanyant, barboteja:

—Bob, Bob meu...

EL TEATRE QUE JO FARIA

(Ve de la pàg. 22)

En la major part dels nostres teatres resulta: que un bosc té, per exemple, deu metres; la sala d'un palau té els mateixos deu metres; la barraca més miserable també té deu metres, i tot té deu metres perquè l'amplada de l'escena te deu metres. És clar que aquest defecte es pot solucionar mitjançant diverses embocadures. Però la manera més senzilla és construir l'escenari en forma de teatre triptic.

Per a donar a l'espectador la sensació d'interior i la sensació d'aire lliure és indispensable variar les proporcions de l'escena. Poques vegades haureu vist en el teatre que els actors us facin la impressió que es troben a casa seva; quasi sempre fa l'efecte que són a l'hotel o en un pis estrany. Jo he vist al Liceu el primer acte de "Louise", de Charpentier, on un pobre treballador ha de viure amb la seva filla en un piset de Montmartre, accionant en una cambra tan gran que, si a París la relligués, no hauria de treballar més. En el vertader teatre triptic, les dues columnes lateral han d'ésser movibles per variar l'amplada dels escenaris. Jo, sense mitjans per a fer-ho, he intentat les tres escenes amb columnes fixes, y, encara que el resultat no ha estat tan perfecte, la sensació que em proposava es va assolir.

Modernament hi ha hagut una veritable febre per a modificar i àdhuc per a suprimir l'escenografia del teatre.

Uns varen creure fer novetats, presentant totes les línies tortes; les cases tortes, els camins caragolats i fins els ponts a punt de caure; però com que els actors havien de caminar drets, la decoració donava la impressió d'un terratrèmol bon minyó.

Altres, protestant del paper pintat, no admetien més que l'arquitectura fixa, o sia el decorat construït, i van imposar la moda dels esglaons. I, finalment, va venir l'estil maquinista del qual no he vist cap mostra a Barcelona. Aquesta escola ho expressa tot amb cilindres, hèlixs i rodes. Quan creieu trobar-vos a l'interior d'un rellotge monstruós, us diuen que allò representa el palau d'una gentil princesa.

Potser no em creureu si us dic que no puc amagar la meua simpatia per totes aquestes audàcies. M'interessen extraordinàriament! En primer lloc, perquè totes tenen un punt de contacte amb les dues tendències que estimo més: la simplicitat i l'anhel de renovació. I després perquè aquestes inquietuds cerquen l'emoció artística per damunt la moneda, i se'ls ha de perdonar les estridències. Solament que, per a admetre-les, hi poso una condició: *que estiguin en consonància amb l'obra que es representa.*

Si l'obra és realista, la decoració ha d'ésser realista; si és simbòlica, ha d'ésser

simbòlica, i si és d'avantguarda, ha d'encaixar amb les teories de l'escola.

Les interpretacions arbitràries, contràries a la finalitat que s'ha proposat l'autor, fan riure quan passen de moda.

Així, segons la meua manera de pensar, al meu teatre s'hi haurien de poder representar des de les obres del més pur realisme fins a les audàcies més revolucionàries. És clar que sempre em plaurien més dins de l'aspecte més sintètic.

Les escenes enfarfegades que en el teatre d'espectacle poden tenir cert interès, són fatals per al teatre de comèdia, on els personatges han de destacar-se sempre davant d'un fons que no es tiri al damunt, que no es desdibuixi, que no maregi.

La il·luminació d'aquests personatges i la del decorat és un dels punts més delicats de la presentació escènica.

Analitzaré solament la il·luminació que necessita un teatre més o menys realista.

Jo no sóc partidari de suprimir del tot la bateria (diguem-ne *candilejas*), però sí d'afeblir-la. La llum de les *candilejas* no ha de servir més que per a matisar i endolcir les ombres. Ha d'ésser llum reflectida o almenys ha de semblar-ho.

Qualsevol aprenent de pintor, quan va a l'escola, ja sap que damunt d'un cel lluminós tots els objectes es destaquen per obscur (si no són il·luminats pel sol), i, en canvi, a l'escena veiem els actors, bàrbarament il·luminats per sota, destacar-se amb una brillantor d'astre resplendent per damunt de l'horitzó. Aquesta il·luminació, que era lògica quan la bateria era un rengle de candeles, amb la força de les bombetes elèctriques és desastrosa. I no solament sota el punt de vista escenogràfic, sinó principalment pel que fa a l'actor.

Avesats com estem a veure la gent il·luminada per sobre, la il·luminació inversa dona a les cares una expressió falsa.

Algunes actrius varen inventar de pintar-se de blau la parpella superior i el sota-celles per produir la sensació d'una ombra on lògicament ha d'ésser; però això té l'inconvenient que, ultra fer perdre la bellesa i posar anys a l'actriu, queda aquella ombra deslligada del conjunt de la figura i desdibuixa i endureix les faccions.

La força excessiva de la bateria té altres inconvenients: quan l'actor s'hi acosta massa, la llum que llisca per la cara marca desvergonyidament l'acabament de la perruca, que la pasta no pot amagar, exagera el gruix del maquillatge, i fins algunes vegades es veu l'ombra gegantina del personatge dibuixada a la decoració del fons.

La bateria no hauria d'aclarir més que els primers termes amb una llum dolça i reflectida. Quan l'actor se n'allunya, la

reflexió de terra ja matisarà les ombres, com passa en el natural.

L'expressió de l'actor també perd molt amb les il·luminacions, que podríem anomenar planes, sense contrast. Moltes vegades els actors no saben per què han d'exagerar tant l'expressió en detriment de la naturalitat; i és que la llum els ve de manera que solament accentua molt el gest és vist pel públic. L'amanerament causat per aquest costum és el que fa dir als espectadors: — *Es veu que fa comèdia.*

La sublim expressió de la Gioconda, de Leonardo, es deu principalment al modelat de les galtes. El somriure i els sentiments íntims que l'actor ha d'expressar amb el gest a penes dibuixat, com si diguéssim a flor de pell, no poden ésser apreciats si la llum no modela.

L'obra i el modelat són tan importants que una cara amb la mateixa línia pot canviar l'expressió per la força del modelat.

Jo, excelent alguns casos determinats, sóc, en general, enemic de les il·luminacions violentes. Això de convertir els actors en una mena d'arc de Sant Martí, no em conveng.

No hi ha res que faci tanta angúnia com que la direcció de l'ombra que fan les figures no correspongui a la pintada en les decoracions; això dona una sensació de falsedat que cal destruir. Amb la instal·lació de focus movibles es pot assolir perfectament no sols la mateixa direcció, sinó àdhuc els reflexes matisats.

Dins l'emoció plàstica del teatre el color té tanta importància com el dibuix i l'arquitectura; la nota justa li dona, moltes vegades, més sensació de realitat que la línia justa. El color dins l'escena és tan important que caldria més d'una conferència per a comentar-ho.

Com que l'escenari és una ficció, com ho és un quadro (ficció que recolza en el contrast de valors), cal tenir una cura extraordinària a no destruir l'harmonia de conjunt que de vegades falla per una petita nota equivocada; com falla en el quadro per una pinzellada fora de to.

Jo he vist en un teatre de Barcelona una decoració que representava Venècia a la nit entonada amb blaus i negres, molt ben ensopegada d'ambient i de distància. L'escena semblava immensa, la il·lusió era perfecta; un aplaudiment just i espontani l'acollí. Però vet aquí que surten dos personatges: l'un vestit de blanc i l'altre d'un verd rabiós... i l'efecte de la decoració queda destruït en un moment. Va ésser la pinzellada fatal! Tota la ficció se'n va anar a terra, ja no s'allunyava l'edifici; pel contract del verd, el que abans semblava ambient es veia d'un color blau que feia pena. Era com si damunt de la Maja, de Goya — que deu la frescor d'aquelles carns magistralment pintades a l'harmonia de les mitges tintes, que semblen clares i en realitat són molt fosques — hi possésim al da-

munt una pinzellada de blanc. L'encís de la ficció desapareixeria instantàniament.

L'escenògraf i el *metteur en scène* (que haurien d'ésser tots d'una peça) tenen dos elements a llur disposició: la llum i la pintura. Aquests dos elements estan tan lligats que amb la pintura es pot donar la sensació de llum i amb la llum es pot pintar. El joc, al qual donen lloc les seves combinacions i superposicions, és potser el més apassionat per al pintor de teatre. Tots els bons escenògrafs el coneixen i no n'hi ha cap que dins el seu obrador no calculi els efectes que la llum ha de produir en els colors. Però la realitat moltes vegades els desenganya i són incomptables aquelles en què els vestits dels actors els destrueixen l'efecte que es proposaven assolir.

Sé per experiència com és difícil prevenir, des de l'estudi, l'efecte que farà el decorat en l'escena. En la decoració dels "Vitralls de Santa Rita", on era necessari obtenir un efecte de transparència, per tres vegades em vaig equivocar, i fins que, penjada la decoració, la vaig poder retocar a la mateixa escena, no vaig poder obtenir la perfecta fusió de la llum amb la pintura, i encara va caldre pintar tots els vestits i fins les fustes dels mobles més insignificants perquè no destruïssin la il·lusió de transparència.

Tots sabem la importància que tenen els agrupaments en l'escena i el mal efecte que fa aquell semicerle d'actor de cara al públic. La perfecta col·laboració de l'actor és potser una de les coses més difícils per al director d'escena.

Com més petita és l'escena, més difícils són els agrupaments, però es poden aconseguir resultats molt intensos si els actors tenen l'hàbit de moure's en poc espai. És clar que si tots volen ésser vistos pel públic no hi ha manera d'obtenir un conjunt perfecte, car precisament el que fa bonic són les figures que fan de fons, la línia tallada pel primer terme.

Instintivament, sense donar-se'n compte, els actors es posen en línia recta o formen semicerle. Per a evitar això cal que es moguin seguint un ritme que naturalment els col·loqui d'una manera bella. Jo sóc enemic que el públic s'adoni que es busca el quadro plàstic.

La bella plasticitat ha d'ésser a tots moments i ha d'eixir del moviment; amb naturalitat, sense que s'hi vegi cap esforç.

Quan es planegen els agrupaments, una de les condicions que cal tenir més en compte és l'alçària dels actors. M'he trobat moltes vegades, en canviar un actor per un altre d'estatura diferent, haver de canviar completament el moviment escènic perquè l'arabese resultava equivocat.

És clar que la manera de compondre ha d'ésser diferent segons l'estil, l'època, la civilització, etc., que no s'ha d'agrupar de la mateixa manera una escena japonesa que una de Molière. Per això cal estudiar les

diferents maneres que han emprat els artistes.

En fi: les lleis de les composicions pictòriques es poden aplicar, si fa no fa, a l'escena. L'única dificultat està en arribar-hi sense esforç, sense que en pateixi la naturalitat ni la literatura.

No creguim que els hagi presentat aquests modestos resultats com una cosa definitiva, ni tan sols com una mostra del que jo crec que es pot assolir en l'escena, no; tot això no té valor davant la immensitat dels recursos teatrals.

El teatre és un art tan complex i tan ric de possibilitats, que sempre podrà sorprendre la humanitat amb nous mitjans d'expressió.

Però així com l'alcohòlic, amb l'estòmac destrogat pels *cocktails* a 90°, és incapaç de percebre la sabor d'un vi vell de Bourgogne, l'home avorrit, desmenjat, amb l'esperit fet malbé per les sensacions gruixudes, és un mal receptor per a gustar aquell corrent de comprensió i de simpatia que s'estableix entre l'espectador i l'autor per mitjà de l'actor i dels elements vius de l'escena; corrent que s'apodera de la vostra ànima fent-vos venir les llàgrimes als ulls o el somriure als llavis. Perquè el bon teatre, compendi de totes les belles arts, en el concepte més elevat, és per a l'home sa d'esperit, i, més que intel·ligent, sensible.

L'emoció estètica del teatre en les seves innumerables facetes, és i serà sempre la que més fàcilment arriba al poble. Des de les antigues apoteosis heroiques, que poden considerar-se com a primitius espectacles teatrals, fins al moderníssim art de la pantalla, tots han manllevat al teatre llurs formes d'expressió.

Sembla que l'home necessita la teatralitat per dignificar els grans actes de la vida.

Per això, tot el que es faci per enlairar i dignificar el teatre, no solament serà un benefici per a l'art, sinó un gran bé social.

Acabo, doncs, aquest petit cicle de conferències, fent constar el meu agraïment envers la J. D. del Foment de les Arts Decoratives, i, com a gran amic que sóc del teatre, demanant-li que perseveri en la tasca que modestament hem començat.

Lluís MASRIERA.

ELS CATALANS PEL MON

EL PROFESSOR BALCELLS A BERLIN

EN el *Romanisches Seminar*, de la Universitat de Berlín, ha donat el professor Balcells, de Barcelona, una conferència sobre "L'estat actual de la cultura a Catalunya".

Abans d'entrar en matèria, el professor Balcells va fixar la seva actitud en relació amb els problemes peninsulars, per tal

que l'auditori pogués valorar degudament les idees que havia d'emetre en la seva conferència. Va afirmar la seva catalanitat; però va afegir que de cap manera concebia una Catalunya divorciada de la resta de les terres peninsulars, no solament pels estrets llaços de germanor que existeixen entre elles sinó també perquè en els nostres temps els problemes de la cultura només podran resoldre's per una integració de llurs forces creadores.

Va fer una detallada exposició del desenvolupament de la cultura catalana i de la seva llengua, aturant-se davant de les figures de Verdaguer i Maragall, i passant després a considerar la situació actual, en la que l'idioma català ha passat per la prova, gràcies a l'ajuda d'En Francesc Cambó, d'abocar en els seus motllos els escriptors clàssics, grecs i llatins.

Fa un càntic a la llengua espanyola, i diu que és d'esperar que, amb l'etapa de llibertat que la República ha obert a Espanya, tindrà comprensió per les altres llengües peninsulars, que, encara que no posseeixin la grandesa de l'idioma de Cervantes, Lope de Vega i Calderón, són, no obstant com portadores d'una cultura viva, dignes no solament de respecte, sinó també del dret de fer sentir llur veu al costat de les altres cultures.

Entra, finalment, a fer un anàlisi de la labor constructiva que caldrà fer-se a Catalunya sense pressa, però sense treva, per educar el poble català, labor que té de concretar-se especialment als seus factors morals.

El to baix, quasi confidencial, ple d'emoció, en què el doctor Balcells va pronunciar la seva conferència, va actuar d'una forma simpàtica en l'auditori, el qual va escoltar amb religiositat la disertació del nostre aciençat compatriota.

EXPOSICIO MACAYA

(Ve de la pàg 17)

Aquesta exposició d'en Lluís Macaya alligona a tots els catalans sobre el camí a seguir per a popularitzar les nostres conviccions nacionalistes en terra estrangera. Tenim prou valors intel·lectuals per a poder-nos escudar amb ells i fer front als atacs de tots els quixotismes apergamats.

Coneixem a l'artista; ço fa que sapiguem el seu enamorament per les bel·leses de Catalunya. Cada un dels seus quadros sembla una d'aquestes freqüents narracions que, a privilegiats, sol fer-nos d'una excursió portada a cap, i en cada obra hi revela tota la seva erudició d'enamorat i la veemència descriptiva de les coses vistes. Hi és que Macaya no té altra manera de veure les coses; l'artista en ell es una cosa essencial i indivisible. Porten posades sempre en front dels seus ulls els vidres divinitzats de l'art.

Veus-ací com hem vist nosaltres l'exposició de que estem parlant. Un esperit selecte que ha cristal·litzat per mitjà de la bellesa de la seva pàtria, a l'ensens que una terra enaltida per l'obra depurada i conscient d'un artista vertader.

E. GIRONA RIBERA.

LES ILLES MEDES

(Ve de la pàg. 13)

La Meda Petita sols té 300 metres de llarg i el seu perímetre és encara més irregular que el de la seva germana gran, així com és més desigual el terreny del cim. Ambdues illes estan separades per un canal estret en la part que mira al continent, però que es transforma després en un llac d'aigües tranquil·les.

En aquesta plaça d'aigua i enfront a la "Cova de la Reina Mora", s'hi obre, en la Meda Petita, una altra cova en la que si pot entrar en llanxa. Aquesta cova és l'entrada d'una vertader túnel submari que travessa la base de la illa, generant una corrent més o menys suau que desprèn bombolles com si l'aigua estés bullint i deixa passar una claror difosa i espectral.

Fa temps, dos bussos pescadors de coral varen tenir la sorpresa de trobar-se en mig del túnel en el que havien entrat cadascú pel costat contrari de la illa.

Al Nord de la Meda Gran, ix el turó "El Magallot", separat per un canal de trenta a quaranta metres de profunditat; al Sud de la Petita, voltat d'altres illots, es perfila el "Cavall Bernat", de forma apiramidada. Aquests farellons esdevenen lloc apropiat per als nius d'ànecs, falsies i gavines que voletegen pel damunt les illes i turons ratllant el cel blau amb llur ritme d'aus selvatges.

□ □ □

Des de temps immemorial, les Medes cridaren l'atenció per les característiques i oportunitats que ofereixen.

Rufo Testó Avieno, en son cèlebre *Itinerari* les descriu sota el nom de Malodes en aquests versos:

Post littus illud, quod jacere diximus
Tracto supino se Malodes exerit
Mons inter undas celsis tumens scepulis
Geminusque vertex.

Vers que Cortés López, autor del *Diccionario Geográfico Histórico de España*, traduí així:

Después del puerto que arriba memoramos,
el collado Malodes se levanta,
seco y duro, en medio de las aguas.
Sus dos cabezas al aire las eleva.
Y en medio de ellas un segundo puerto
Donde pierden los vientos su pujanza.
Y los dichos peñascos por doquiera
Al mar lo sujetan y lo abrazan.
E inmóviles sus aguas y apresadas
En quietud están y en suave calma.

Una tradició que consigna Pujades feia derivar el nom de Medes de Medea, que, robada per Jason a principis del regnat d'Eripeo, passà per les nostres costes deixant caure damunt d'elles un vel de poesia que les exorna amb reminiscències clàssiques.

Els romans poblaren les Medes o al menys les convertiren en lloc de sepultures, com ho testifiquen les tègules, ossos i llagrimatoris de vidre i fang que es varen trobar al cavar els fonaments de la fossada.

Durant l'Edat Mitjana, cresqué enormement l'importància de les illes. El mar formava en la planura de Torroella una

gran sina que es va anar cegant per les avingudes del riu Ter; una de les quals, en el segle XII, va enterrar l'església del monestir d'Ullà i fou precís bastir-la de nou damunt el terreny sobrevingut.

Pels volts de 1302, el comte d'Empúries Pons Hug dividí el riu en dos ramals, un dels quals anava cap a L'Escala i l'altre anava cap a Torroella per desembocar davant les Medes. Aquest ramal era navegable, i Torroella, llavors la vila més gran de l'Empordà, es trobava en un període de gran florexença.

Una divisió cap al Sud del jas últim del Ter va deixar una illa en la que els reis de Catalunya i d'Aragó establiren un pare per a criar gavines més o menys silvestres.

Però tot aquest esclat del país estava com qui diu en mans d'un enemic que no donava treva: la pirateria, de la qual les illes Medes eren un niu i baluart. Ja en 1178 els moros mallorquans havien remuntat saquejant el monestir d'Ullà i emportant-se'n captius als monjos. Després sovintejaren els cops de mà contra la tranquil·litat del país.

Martí I, l'Humà, condolgut de la situació, resolgué acabar amb la pirateria establint a la Meda Gras un monestir de la Ordre Militar de Sant Joan de Jerusalem, però va morir sense veure realitzat el seu propòsit.

La seva vídua, la reina Marguerida, tingué la satisfacció de posar la primera pedra del castell, en 10 d'octubre de 1413, i conseguí que les Corts votessin una assignació de 200 florins.

No estava encara acabada la fortalesa, quan en 1442 fou assaltada per sis naus i una galera de Gènova, llavors en guerra contra Catalunya.

Mentres tant, la pirateria torna a torbar la costa i Torroella caigué en franca postració. Les Medes es convertiren en reducte inexpugnable dels corsaris argelins i com que els emporðancesos no creguessin en allunyar-los per la força, varen recórrer a la negociació. Lluís Pont, de Torroella, rescatà les Medes per 400 florins, que li ajudaren a pagar la Generalitat de Catalunya, els Cònsuls de Mar i els Concellers de Barcelona.

Anys més tard, les Medes varen tornar a ésser niu de pirates, fins a un punt, que, en 1534, el síndic de Torroella presentà a les Corts de Monçó un memorial explicant que, desde 1520, els moros de les Medes havien fet presoners 20 vaixells i 500 persones.

Per a conseguir un resultat pràctic, es demanava l'establiment d'una bona guarnició i, a més, un far amb el qual —deia el síndic— s'evitarien catàstrofes com la que va ocórrer en que s'establiraren contra les roques set galeres i alguns bergantins d'Andrea Dòria.

En aquell temps, els fars eren pràcticament desconeguts a Europa i la *Lanterna* de Gènova va trigar molts anys encara a ésser construïda.

Les Corts posaren un remei relatiu; el

mal tornà a sorgir, i la pirateria fou l'assot de les nostres costes durant segles

Un altre paper desempenyaren les Medes en el decurs de la guerra franco-espanyola que tingué el seu origen en l'alçament dels *Segadors* i que tantes peripècies desenrotllà a l'Empordà. En 1655 foren preses per un exèrcit francès, i al poc temps reconquerides altra volta per una flota espanyola sortida de Barcelona, que retornava de fer aixecar el setge de Palamós.

Durant el segle XVIII, les Medes seguiren actuant de fort i de vigia en les relacions entre França i Espanya.

En 1794 la guarnició espanyola es va defensar heroicament, i durant la Guerra de l'Independència el fort caigué en poder dels invasors, els quals construïren un bon castell amb algunes habitacions buidades a la roca.

Lacy, llavors capità general de Catalunya, adonant-se de l'importància estratègica de les illes, manà al seu segon el baró d'Eroles i al coronel anglès Green que s'apoderessin d'elles. Sense aigua i amb esvoranes en els murs, els francesos es rendiren el 29 d'agost de 1811.

La guarnició anglesa que hi quedà no va poder resistir el foc de les bateries franceses emplaçades a l'Estartit i es retirà volant abans el fort. Però, Lacy, tornà a prendre personalment les illes, a les quals donà el nom de Restauració, reconstruint el castell i donant a un dels baluards el nom de Montardit, guerriller afusellat pels francesos.

Totes aquestes incidències terribles varen originar l'expressió catalana "la fam de les Medes", ponderativa dels sufriments de les guarnicions sitiades a les illes.

Després, el clos serví de presó militar i a mitjan segle XIX va quedar a les Medes un destacament a tenir cura del fort, els canons del qual anaren envellint, fins que fou retirada la guarnició i enderrocat el reducte.

Botet i Sans, en un article publicat a *La Renaixença* en 1872, explica la seca visita a la Meda Gran i parla d'obusos escampats per entre les ruïnes, quals canons deixaven llegir encara les dates de llur fundició en 1789 i 1799.

Ara no hi ha a les illes més ésser vivent que els torrers del far i els turistes que les visiten, desitjosos de conèixer el lloc històric i contemplar el panorama que d'allí estant es pot veure.

Efectivament, la comoditat de l'excursió s'agermana amb la bellesa del paisatge. Des del far, hom segueix amb la vista meravellada les línies multiformes de la costa, en les quals penya-segats alternen amb les cales, les dunes amb les hortes, les barraques dels pescadors amb els xalets dels estiuencs, el cap Estartit amb el golf de Roses, una de les meravelles del món.

A dalt, un cel sempre blau i serè; als voltants, una mar digna d'enmirallar aquest cel, i als peus, les illes que donen la sensació de vaixells ancorats per a millor fruit del córrer de les hores en un lloc paradisiac.

Miquel CAPDEVILA.

NOTICIARI DE CATALUNYA

Vendrell

L'homenatge realitzat en honor de don Jaume Carner, fill d'aquesta vila i actual ministre d'Hisenda de la República, assolí un caràcter de gran festa popular i de caient molt simpàtic.

El senyor Carner arribà a vila acompanyat del ministre d'Agricultura, don Marcel·lí Domingo, i dels Srs. Nogués i Biset, director general de Comerç, Indústria i Agricultura; Noguer i Comet, governador civil de la província; delegat d'Hisenda; Pere Lloret, alcalde de Tarragona, i un gran estol d'homages que tenen avui càrrecs als organismes governamentals.

Foren acompanyats a Cà la Vila, on fou organitzada una recepció, a la que varen assistir delegacions de totes les entitats vilatanes i un inencontable nombre de representacions d'Ajuntaments i organismes comarcals.

Després tingué lloc un miting al teatre Tivoli. L'ampla sala era atapeïda de públic, calculant-se en més de dues mil cinc-cents persones les que s'hi inquiriren, quedant-ne moltes més a fora per impossibilitat d'entrar. L'escenari quedà també ple de gom a gom per les comissions i delegacions vingudes de fora i vila.

Parlà primer l'alcalde, senyor Arbós, que presidia, i a seguit parlaren el senyor Domingo, que pronunciat un magistral discurs, acollit amb ovacions sorolloses; i després el senyor Carner, que pronunciat una bella oració de records, explicant com ell s'ha trobat a l'alt càrrec que avui ocupa, explicant la situació vergonyosa en que la monarquia ha deixat l'erari públic, i cridant a tots els homes de la guàrdia vella republicana per a que s'agrupin al voltant de la República i enforteixin la seva obra.

El senyor Carner féu conèixer els grans dispendis que ha costat a Espanya la aventura del Marroc, xifres que causaren estupefacció, no sols per la fabulosa suma gastada allí, sinó per la niciesa que al seu costat representen les partides emprades en instrucció i treball.

A la tarde tingué lloc un àpat al que hi concorregueren més de doscents començals. Als postres parlà el senyor Gay, contestant-li el senyor Carner, essent ambdós ovacionats.

L'homenatge ha palesat una vegada més les simpaties amb que compta el senyor Carner i la potencialitat de les forces republicanes en aquesta contrada.

Avinyó

Encara que amb molta lentitud, es van efectuant les obres del nou passeig. En veritat serà una bella obra, no solament per la construcció, sinó també per-

què el carrer del costat n'experimentarà millora. Aquest carrer s'ha aixamplat, la qual cosa facilitarà molt el trànsit rodat

Balaguer

L'Ajuntament ha repartit al veïnat una fulla en la qual dóna compte del què ha cobrat i pagat des del 15 d'abril de l'any passat fins el 31 de desembre del mateix any. Dels dits comptes resulta que, en entrar a l'Ajuntament, hi havia en caixa una existència de 31.438 pessetes; durant els vuit mesos i mig s'han cobrat 256.250 pessetes i s'han pagat 173.731 pessetes.

A fi d'any resta una existència en caixa de 113.957 pessetes.

El quadro escènic de l'Orfeó Balaguerí inaugurà les seves representacions al Cine Mundial. Posà en escena "L'alegria que passa" i la comèdia "Mirallets per a caçar aloses".

Berga

Dintre de poc començarà l'Ajuntament de Barcelona el trasllat del palau de Suècia en la passada Exposició, a la nostra ciutat, al lloc anomenat Pla dels Alemanys, per muntar-hi amb la deguda forma una escola de muntanya per a nens delicats, que ja fa temps hi havia projectada.

S'ha començat una tallada de pins, segons diuen per aclarir-los, a la coneguda obaga de "Càl Pere Sastre", la qual, quan la collita dels bolets, és tan avistada pels bergadans.

El Patronat de Refugis del Centre Excursionista de Barcelona ha acordat construir un refugi als "Rasos de Peguera", on tanta falta fa, ja d'anys, degut al creixent nombre d'aficionats a tota mena d'esports que continuament hi fan via.

Eivissa

Per tercera vegada ha tingut lloc a l'illa d'Eivissa la celebració de la festa d'Homenatge a la Vellea.

Enguany ha estat el pintoresc poble de Santa Eulàlia del Riu, que unànimement s'ha adherit a l'obra dels Homenatges a la Vellea de la Caixa de Pensions.

Per coincidir la festa de l'homenatge amb la tradicional festa coneguda per "Diumenge de maig", féu que des de primeres hores del matí la població presentés aspectes de gran festa, amb balcons endomassats i adornats els carrers i places.

Figueres

Toquen a terme les millores dels carrers, projectades pel nostre Ajuntament. Amb elles han

quedat arranjats amb moderna pavimentació, que els dóna un aspecte de carrers de gran capital.

Hem vist exposat el projecte de la Casa Consistorial. La gent diu que ara va de debó. Es ja el tercer que hom exposa. Tot-hom espera que es faci aviat, ja que és una verdadera necessitat, puix ara estem en una casa de lloguer.

Gelida

L'Orfeó Gracienc, en commemoració de les seves noces d'argent, ha projectat la celebració d'un seguit de recitals per prestigiosos concertistes. El primer d'aquests actes anà a càrrec dels nostres convilitans Srs. Francese i Joan Peracaula (piano i violí) i Domingo Fonsà (violí).

Executaren obres de Vivaldi, Corelli i Bach, essent ovacionats.

Un gran nombre de gelidenes pertanyents a la Societat Choral, ha efectuat una excursió a Madrid. Ho han fet acollits a la concessió de viatge gratuït que ha regit aquests dies amb motiu de les festes de commemoració de la República.

Girona

Han visitat al governador civil l'enginyer i alguns membres del Consell Administratiu del Ferrocarril de Núria, per a exposar-li que es proposen construir un funicular de Núria a Finestrelles (2.700 metres alt) i a poca distància de la frontera.

Sembla que aquest funicular coincidirà amb un altre que vol construir França, i amb el qual quedaria establerta una nova via de comunicació internacional. Les obres s'asegura que començaran l'any vinent.

Ha estat signat entre el comissari de la Generalitat, senyor Irla, i el senyor Josep Parellada i Faura, en nom de la senyora Maria T. de Pallegà, l'escriptura de donació a la Generalitat de l'edifici en construcció denominat Asil Gomis, al terme municipal d'Agullana.

La Generalitat es proposa acabar aviat les obres, puix es tracta d'un edifici que reuneix unes condicions immillorables per al fi a què està destinat.

La Tallada

Ha caigut damunt aquest terme municipal una forta pedregada que ha deixat completament trinxats molts esplets i ha donat quasi per perduda l'anyada de faves. A les vinyes hom creu que tampoc no es collirà cap raïm.

En compliment de la nova llei de cementiris, l'Ajuntament fa les degudes gestions per a construir-ne un de nou. El senyor

Raimond d'Abadal, propietari d'aquest terme municipal, hom diu que cedeix amb molt bones condicions el terreny on es té projectat el nou cementiri, tan necessari, per no reunir l'actual cap condició legal.

Lleida

El dia aniversari de la proclamació de la República s'inaugurà el nou edifici de la Paheria. Els regidors, presidits per l'alcalde, van sortir corporativament de l'edifici de la Gota de Llet, on accidentalment hi havia instal·lat l'Ajuntament, i van anar a la Paheria restaurada.

A la recepció hi van acudir nombroses representacions d'entitats lleidatanes. A la tarda es va permetre l'entrada al públic i una gran gentada va desfilar fins a les deu de la nit.

Es van instal·lar uns reflectors per a il·luminar indirectament la façana gòtica. Les dues teieres de la porta d'entrada, amb llums vermells, i el cos superior de l'edifici, il·luminat del mateix color, completaven el bell aspecte del conjunt.

Mollerusa

L'aniversari de la proclamació de la República s'ha celebrat a la nostra vila amb diverses festes de caràcter popular.

Hi ha hagut cerca-viles, ballades de sardanes, balls i carrera de bicicletes. L'acte més important ha consistit a descobrir una artística placa de marbre amb el nom de Plaça de la República a la que fins ara havia estat Plaça Major.

Un nucli de senyorettes va postular durant el dia pels carrers a benefici dels indigents de la localitat.

Manresa

Fa dos diumenges que funciona un local al carrer Guimerà, on es donen conferències culturals, a càrrec del senyor F. M. Magan, clergiman americà. Hom diu que aquestes conferències són de propaganda netament protestant, aprofitant l'actual llibertat de cultes.

Montseny

El Consell de la Generalitat ha aprovat el projecte d'instal·lació i funcionament d'un observatori de muntanya en un dels cims del Montseny.

En l'esmentat observatori seran estudiats, amb regularitat, els corrents atmosfèrics superiors mentre duri l'any polar, i hom calcula que el temps de funcionament serà de tretze mesos, més cinc mesos de preparació i confrontacions.

El Servei Meteorològic de Catalunya estarà encarregat de do-

nar les instruccions que calguin per al funcionament de l'Observatori de Muntanya, el qual estarà sota la direcció de l'esmentat Servei.

Núria

Dins la conca del Santuari ja no queden sinó petites congestes i, així, són ja factibles per a tothom les excursions més properes. En la darrera setmana, els camins que surten de la vall eren ja força animats. No obstant, més amunt, a comptat des del segon quilòmetre, es fa encara indispensable l'ús del esquís. La neu hi és més abundosa ara que no ho ha estat en tot l'hivern.

Palafrugell

Per a un d'aquests dies està anunciada l'aparició del primer número d'un setmanari humorístic que portarà per títol *Peix Fregit*.

□ □ □

Ha celebrat una reunió el nou partit polític, resultant d'una fusió de les dues forces esquerres d'aquesta vila. Hom ha procedit a elegir la Junta Directiva; han estat nomenats president, el senyor Sagrera Coromines i secretari, el senyor Josep Martí Clarà.

Palma de Mallorca

Dissabte passat sortí del nostre port el vaixell "Excambion", que juntament amb altres serveix la nova línia de vapors que van directament a Nova York.

□ □ □

Des de fa un mes es veu publicant a Palma el diari *The Daily Palma Post*, que va assabentant la nombrosa colònia anglesa i americana de les notícies més importants del món.

Per ara consta de quatre pàgines i està presentat a l'estil anglès.

Querol

Per fi, acabats ja els treballs i feta la inspecció del cas pels enginyers, fa uns dies fou donada d'alta la carretera Tarragona, Igualada i Valls-Igualada el tros comprès entre Querol i enllaç amb la carretera procedent de Sta. Coloma de Queralt.

Aquest fa que comenci a notar-se ja el pas d'alguns cotxes i camions que aprofiten aquesta veritable via d'enllaç entre les comarques tarragonines i Igualada.

Aquesta via serà des d'ara l'obligada a seguir, per l'estalvi de temps que representa, a tots els qui des de la nostra comarca vulguin pujar al santuari de Montserrat.

□ □ □

Continuen, i d'un quant temps s'han activat, els treballs de sondeig per a l'estudi del pantà de Querol, al lloc conegut per "Gorc Negre", els quals treballs van a càrrec dels enginyers de l'Estat.

Ripoll

L'Orfeó de Ripoll donà amb gran èxit al saló Comtal el seu primer concert-repàs, a obsequi dels associats i llurs famílies, les belles cançons del qual foren executades pels 200 cantaires que el componen, sota la batuta del seu director senyor Honorat Vilamanyà.

Amb aquest nou concert, l'Orfeó de Ripoll ha reeixit d'una manera notable, go que fa preveure poder-lo comptar dintre poc en la categoria dels primers orfeons de Catalunya.

□ □ □

Alguns membres de la societat "El Cérvol" caçaren fa alguns dies un magnífic senglar i una feixina a la muntanya de Sant Amant.

Aiximateix foren occits pels esmentats caçadors i als mateixos contorns que l'anterior, altres dos bells exemplars de senglars, que foren exposats al cafè "Puerto Rico".

Sant Feliu de Guíxols

S'han celebrat amb actes populars les festes de l'aniversari de la República. Sardanes al matí i a la tarda, sessions de cinema, i a la nit, ball al saló Novetats.

L'Ajuntament repartí bons de pa, arròs i carn als pobres de la vila, i ademés donà un àpat extraordinari als asilats de l'asil Surís.

S'inaugurà també el nou estatge del Centre Federal Republicà Català, assistint a l'acte l'alcalde de Girona, Sr. Santaló.

Sant Carles de la Ràpita

La festa de commemoració de l'adveniment de la República ha estat celebrada amb joia i bon humor. Les Cases Consistorials i els principals carrers foren il·luminats i la Banda Municipal donà escollits concerts. Ademés hi hagué tritlleig de campanes i la dita Banda recorregué els carrers als acords d'aïroses dianes.

Súria

Al seu estatge social, l'Agrupació d'Amics del Llibre celebrà una notable exposició, que es va veure molt concorreguda.

Cridaren l'atenció un meritisims treballs del senyor Gonçal Bosch Bierge sobre *Don Quixote de la Mancha* i l'Estatut de Catalunya. Aques senyor donà aiximateix una conferència, a la qual acudí molt públic.

Terrassa

La Festa del Llibre ha transcorregut a la nostra ciutat amb molta animació. Els bibliòfils acudiren a les llibreries a adquirir les darreres produccions literàries de la temporada.

Tarragona

Amb motiu de complir-se l'aniversari de la presa de possessió del Govern civil, el governa-

dor senyor Noguier i Comet ha rebut moltes felicitacions de la província i de tot Catalunya; l'han complimentat també nombroses comissions d'Ajuntaments i entitats de tot ordre. En representació del cardenal i del capítol, va complimentar-lo el vicari general doctor Borràs.

□ □ □

Ha tingut lloc la inauguració oficial de l'Ateneu de Tarragona, situat a la rambla de Sant Joan, amb una conferència del doctor Joaquim Balcells, de la Facultat de Filosofia de Barcelona, qui va desenrotllar el tema "Concepte de l'Humanisme".

Va assistir-hi nombrosa concurrència.

Al mateix local exposa unes obres d'escultura l'artista tarragoní Salvador Martorell, qui ha obtingut un assenyalat èxit.

□ □ □

L'antic *Diario de Tarragona* ha canviat el nom pel de *Diari de Tarragona*. Ja feia temps que aquest diari era redactat en una bona part en català. Ara darrerament la catalanització anà augmentant fins a ésser total.

Tortosa

Amb motiu de l'ordre de donar de baixa als sometenistes ingressats després del 13 de setembre de 1923, al nostre partit judicial queden disolts els d'Alcanar, Sant Carles de la Ràpita, Godall, Cènia, Uldecona, La Galera, Mas de Barberans, Freginals, Ametlla de Mar, Xerta, Aldover, Benifallet i Tivenys; a més, els de les partides rurals de Cava i Enveja.

Quedaran subsistents els de Tortosa, Roquetes, Santa Bàrbara, Amposta i Alfara de Carles.

A més, de Tortosa seran baixa 70 individus i altres tants de les partides rurals.

□ □ □

A darrers de mes donarà un concert a l'Associació de Música l'Orquestra Valenciana de Cambra, que dirigeix el mestre senyor Francesc Gil.

Vilanova i Geltrú

Es fan actives gestions per a la formació en la nostra vila d'una Cooperativa Elèctrica, en la propaganda de la qual els elements organitzadors realitzen un cicle de conferències de propaganda en les nostres entitats.

Vich

El dilluns 25 d'abril passat va tenir lloc a l'ermita de St. Marc el tradicional aplec. Enguany la gent vigatana i dels encontorns hi va acudir en nombre elevadíssim. El dia esplèndid que va fer també hi convidava. Les parròquies de Sant Julià de Vilatorrada, Calldetenes i Santa Eugènia, hi anaren en piadós romiatge. A la tarda els devot varen pujar a la muntanyola que té en son cim la petita ermita de Sant Mar, a corrua feta.

Hi havien moltes parades de menjars i joguines.

□ □ □

Els nostres orfeons es desvetllen de bona manera amb la finalitat de fer obra profitosa i profundament artística.

Ara mateix, l'Orfeó Vigatà anuncia el segon concert de primavera amb l'aportació valuosíssima de la joveníssima violinista senyoreta Rosa Mas, altament comprensiva.

DE LA NOSTRA COLLECTIVITAT

CASAL CATALÀ

El dia 4 del corrent la secció d'Art Escènic del Casal Català va posar en escena la tragèdia en tres actes original d'Àngel Guimerà, "Mar i cel".

L'obra tingué una interpretació acuradíssima i dintre el conjunt dels afeccionats cal remarcar que no n'hi hagué cap que desentonés.

Per a ben aviat s'està preparant l'assaig de "Maria Rosa", també d'Àngel Guimerà.

Es a la venda l'*Història Nacional de Catalunya*, per Antoni Rovira i Virgili.

Aquesta obra forma un conjunt de sis volums magníficament relligats, dels quals se n'han publicat ja quatre.

Preu de cada volum, al comptat 20 \$ m/n.

També tenim en venda les traduccions al castellà de les següents obres d'autors catalans, fa poc publicades:

Fanny (novella), per Carles Soldevila \$ 2.50

All i salobra (novella), per Josep M. de Sagarra. „ 2.—

Vida de Manolo, per Josep Pla. „ 2.—

Per Castella endins, per Pere Coromines „ 2.—

I moltes d'altres obres d'autors catalans o que fan referència als homes i coses de Catalunya

Totes aquestes obres poden demanar-les a l'administració de

CATALUNYA

Alsina 429, Buenos Aires

Feu-vos subscriptors de les publicacions de Catalunya:

La Vanguardia trim. \$ 6

Solidaridad Obrera . . . „ 6

L'Esquella de la Torratxa „ „ 2

La Campana de Gràcia „ „ 1

Corresponsal: J. M. Castro Rey

Loria 778. U. T. Mayo 7780

CATALUNYA

Magazine català de caràcter informatiu, literari i artístic; sortirà una vegada cada mes.

Pretenem que entri i sigui indispensable a totes les llars catalanes d'Amèrica; per això creiem que no ens mancarà la cooperació de tot bon català que vulgui que les coses de la nostra terra siguin estimades pel que es mereixen.

Feu-vos-en subscriptors i contribuïu a portar-nos-en d'altres; d'aquesta manera en ajudarem a fer que CATALUNYA sigui sempre una revista que faci honor a la nostra collectivitat.

Preu de subscripció: 5 PESSOS L'ANY; ARREU.

Trieu i remeneu

Per als argentins	San Martín
Per als protestants	Martin Lutero
Per animar	¡Arriba Martín!
Per als gauxos	Martin Fierro
Per a la fi dels porcs	San Martín
Per a saber si plourà	Martin Gil
Per als cándits	Martin - gala
Per als casadors	Martin - eta
Per als sarauistes	Martin Pescador
Per bons fotogravats.	R. Martín

Chacabuco 334 - U.T. 33, 2660.

Confiteria "CONDAL"

DE

RAMONEDA I CAPDEVILA

SANT JOAN Y SANT PERE

Recomanem les clàssiques Coques de Pinyons i Llardons

GRAN ASSORTIMENT
EN POSTRES I MASSES FINES

Bdo. Irigoyen 1170

U. T. 3006 B. Orden

L'HORA CATALANA

Estació L. S. 2
(RÀDIO PRIETO)

TOTS EL DIUMENGES DE 12 A 13 HORES
Catalans: Escolteu-la i feu-vos afiliats.

Escriviu a BRASIL 441, dpt. 3
BUENOS AIRES

Feu-vos suscriptors de les publicacions de Catalunya:

La Vanguardia	trimestre \$ 6.—
Solidaridad Obrera	" " 6.—
La Rambla	" " 6.—
L'Esquella de la Torratza	" " 2.—

Corresponsal: J. M. CASTRO REY

MORENO 1178. Dpto. 2.

U. T. Mayo 6094

E. Campllonch

ARQUITECTE

Projectes i construccions

CHACABUCO 409

U. T. 37, Rivadavia 8779

BUENOS AIRES

Dr. RAMON MARTÍ

Profesor Suplent de la Facultad
ODONTÓLOGO

Consulta de 14 a 18

ESMERALDA 83, 2.º piso

U. T. 38, Mayo 8261

CONFITERIES "Oms"

XAMPANY "CODORNIU"

LICOR "YASILAC"

Xacolata "OMS" a l'estil Catalá

*Per Sant Joan i Sant Pere les típiques
coques de llardons i pinyons*

Recomanem molt especialment el deliciós vi d'Alella
Moscatell i Malvasia de Sitges

CERRITO 148
U. T. 88, MAYO 8561
C. T. CENTRAL 2918

Bmé. MITRE 2248
U. T. 47, CUYO 6909
C. T. CENTRAL 2919

SARMIENTO 850
U. T. 85, LIBERTAD 1572
C. T. CENTRAL 2920

NOVA SUCURSAL A BELGRANO: Juramento 2380 - U. T. 52-Belgrano 0450

FONTANA LTDA.

FABRICA DE
EXTRACTE DE
QUEBRATXO

BUENOS AIRES